

Alaikäinen

Huvinäytelmä 5:ssä näytöksessä

D. I. Fonvizin

Project Gutenberg

The Project Gutenberg EBook of Alaikäinen, by D von Vizin

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this ebook.

Title: Alaikäinen Huvinäytelmä 5:ssä näytöksessä [Finnish]

Author: D von Vizin

Translator: Verner Andelin

Release Date: September 14, 2014 [EBook #46854]

Language: Finnish

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK ALAIKÄINEN ***

Produced by Tapio Riikonen

ALAIKÄINEN

Huvinäytelmä 5:ssä näytöksessä

Kirj.

D. VON VIZIN

Venäjästä suomentanut Verner Andelin

Pieni Yleiskirjasto N:o 2.

Hämeenlinnassa,
Hämeen Sanomain Kirjapainossa, 1899.

HENKILÖT:

PROSTAKOFF, tilanomistaja.
ROUVA PROSTAKOFF, hänen vaimonsa.
MITROFAN, heidän poikansa, alaikäinen.
JEREMEJEVNA, Mitrofanin ent. imettäjä.
PRAVDIN, hallinnollinen virkamies.
STARODUM, 60-vuotias ukko.
SOFIA, Starodumin sisarentytär.
MILON, upseeri.
SKOTININ, rva Prostakoffin veli.
KUTJEIKIN, ent. seminaarilainen.
TSIFIRKIN, ent. kersantti.
VRALMAN, opettaja.
TRISHKA, räätäli.
PROSTAKOFFIN palvelija.
STARODUMIN kamaripalvelija.

Toiminta tapahtuu viime vuosisadalla Prostakoffin maatilalla.

1 Näytös.

I Kohtaus.

Rva Prostakoff, Mitrofan, Jeremejevna.

RVA PROSTAKOFF (tarkastaa Mitrofanin takkia.) Takki on ihan pilattu. Jeremejevna, tuoppas tänne se Trishka heittiö! (Jeremejevna lähtee). Se vietävä on liiaksi kaventanut takkia joka puolelta. Mitrofan kultani, kai sinua tuo takki nyt likistää kipeästi. Kutsuppa isä tänne. (Mitrofan lähtee.)

II Kohtaus.

Rva Prostakoff, Jeremejevna, Trishka (ja viimein) Mitrofan.

RVA PROSTAKOFF (Trishkalle, joka juuri on tullut Jeremejevnan kanssa). No, astuppa nyt lähemmäksi, sekin vintiö! Enkö minä sulle sanonut että takki piti tehdä hyvin väljäksi? Ensiksikin on poika vielä kasvuijässä ja toiseksi: ilman tuota ahdasta takkiakin hänen ruumiinsa on niin hento, ett'ei saa noin puristaa. Milläs ihmeellä sinä nyt puolustat itseäsi?

TRISHKA. Armollinen rouva, minähän olen vaan itsekseni oppinut neulomaan. Kyllä minä silloin neuvoin antamaan tuon takin oikean räätälin tehtäväksi.

RVA PROSTAKOFF. Pitääkö todella olla täysoppinut räätäli, ennenkuin osaa ommella säällisen takin? Onpas tuokin järkeä!

TRISHKA. Niin, niin, rouva, räätäli on sen oppinut, mutt'en minä.

RVA PROSTAKOFF. Vielä tuo kiistelee! Räätäli on oppinut toiselta, toinen kolmannelta; mutta keltäs ensimmäinen räätäli on taitonsa oppinut? Vastaa siihen, jos osaat, hölmö!

TRISHKA. Sekö se ensimmäinen räätäli? Se lienee ommellut vielä huonommin, kuin minä.

MITROFAN (tulee juosten). Kutsuin jo isää. Se sanoi heti tulevansa.

RVA PROSTAKOFF. Kisko se tänne vaikka väkisin, ell'et hyvällä saa tulemaan!

MITROFAN. Tuossapa hän jo onkin.

III Kohtaus.

Samat ja Prostakoff.

RVA PROSTAKOFF. Minne ihmeisiin sinä aina menet minulta piiloon? Katso nyt, herraseni, mitä minä saan kärsiä sinun velttoutesi tähden! Tuossa nyt näet, millaisen uuden takin poika on saanut enonsa kihlajaispäiväksi! Mitäs nyt sanot Trishkan työstä?

PROSTAKOFF (arkana änkyttäen). Vä-vähän väljältä se minusta näyttää.

RVA PROSTAKOFF. Väljää sinulla on päässäsi, mies rukka.

PROSTAKOFF. Mutta minähän arvelin, että takki on sinun mielestäsi väljä.

RVA PROSTAKOFF. Vaan entä sinun mielestäsi — vai oletko jo käynyt sokeaksi?

PROSTAKOFF. Kun sinä näet, niin en minä näe mitään.

RVA PROSTAKOFF. Kas tuommoisen mies poloisen minä olen Luojalta saanut: ei se osaa itse päättää, mikä on väljää, mikä ahdasta.

PROSTAKOFF. Siinä asiassa olen aina luottanut sinuun, vaimo kultani, ja samoin luotan nytkin.

RVA PROSTAKOFF. No luota myös siihen, ett'en minä aio hemmotella palvelijoita. Mene nyt ja rankaise niitä niin että tuntuu.

IV Kohtaus.

Samat ja Skotinin.

SKOTININ (on tullessaan kuullut viime sanat). Ketä? Mistä? Minun kihlajaispäivänäni! Pyydän sinua, sisko kulta, tällaisen juhlan vuoksi lykkäämään rangaistuksen huomiseksi; mutta sitten huomenna, jos niin suvaitset, minä itsekin olen kernaasti siinä puuhassa apuna. Niin totta kuin olen Taras Skotinin, minusta ovat kaikki syyllisiä. Siinä kohden olen ihan sinun kaltaisesi, sisar kultani. Mutta mistä sinä oikeastaan olet noin suuttunut?

RVA PROSTAKOFF. No katso nyt, veliseni — minä vetoon sinun arvosteluusi. Mitrofan, astu tänne likemmäksi! Onko tuo takki liian väljä?

SKOTININ. Ei ole.

PROSTAKOFF. Kyllä minäkin jo näen, että se on liian ahdas.

SKOTININ. Mitä vielä! Takkihan on ihan sopiva!

RVA PROSTAKOFF (Trishkalle). Korjaa luusi täältä! (Jeremejevna). Mene nyt, Jeremejevna, antamaan pojalle suurusta. Kai sieltä jo pian opettajatkin tulevat.

JEREMEJEVNA. Hän suvaitsi juuri äsken syödä koko viisi kakkua, armollinen rouva.

RVA PROSTAKOFF. Ja siksi et raskitsisi hänelle antaa kuudetta, vai mitä? Oletpa sinä säästäväinen, mutta varo itseäs!

JEREMEJEVNA. Syököön hän vaan terveydekseen! Minähän sanoin sen vaan Mitrofan Terentjevitshin tähden. Ihan aamuun saakka hänen oli niin paha olla.

RVA PROSTAKOFF. Herran tähden, mikäs sinua vaivaa, Mitrofan?

MITROFAN. Se on semmoista ilkeätä. Eilen illalla syönnin jälkeen se minuun tuli.

SKOTININ. Poika oli kaikei syönyt liian paljon.

MITROFAN. Illallako? Enhän minä silloin, eno, syönyt melkein mitään.

PROSTAKOFF. Minä sentään muistelen poikaseni, että sinä söit jotakin.

MITROFAN. Kyllä niin, jotakin! Suolattua lihaa muutaman viipaleen ja piirakoita, muistaakseni, viisi tai kuusi kappaletta.

JEREMEJEVNA. Yöllä hän ehtimiseen pyysi juomista. Hän joikin kaljaa koko kannullisen.

MITROFAN. Ja nyt päätäni oikein huimaa. Yöllä tuli tavantakaa silmiini sellainen ilkeä näky.

RVA PROSTAKOFF. Mikä näky se oli, Mitrofan kulta?

MITROFAN. Väliin sinä, äiti, väliin tuo isä.

RVA PROSTAKOFF. Miten niin?

MITROFAN. Heti kun panin silmäni umpeen, näin unta, että sinä, äiti, annoit isälle selkään.

PROSTAKOFF (syrjään). Hitto vie! Se uni käy toteen.

MITROFAN (heltyen). Minun kävi niin sääliksi.

RVA PROSTAKOFF (suuttuen). Ketä?

MITROFAN. Sinua, äiti, kun näytit niin kovin väsyvän, lyödessäsi isää.

RVA PROSTAKOFF. Syleile minua, sinä hyvä poika! Se mulla sentään on ainoa lohdutus, että sinä olet niin kiltti.

SKOTININ. No, no, Mitrofan! Sinä näytkin olevan mamman poika etkä papan.

PROSTAKOFF. Kyllä minäkin sitä rakastan, kuin isän tulee; se se vasta on viisas lapsi ja päälle päätteeksi aika veitikka! Välistä olen niin iloissani Mitrofanista, etten oikein usko häntä omaksi pojakseni.

SKOTININ. Mutta ainakin tällä kertaa tuo teidän veitikkanne näkyy olevan huonolla tuulella.

RVA PROSTAKOFF. Pitäisiköhän lähettää noutamaan kaupungista tohtoria.

MITROFAN. Ei sitä tarvitse. Kyllä minä tästä itse ennen paranen. Jahka ma menen sinne kyyhkyslakkaa katsomaan, ehkä sitä sitten hiljaksen...

RVA PROSTAKOFF. Ehkä niin Jumalan avulla vielä paranet. Mene sinä vaan leikkimään mielesi mukaan, rakas Mitrofan. (Mitrofan ja Jeremejevna lähtevät).

V Kohtaus.

Rva Prostakoff, Prostakoff ja Skotinin.

SKOTININ. Miksi ei täällä näy morsiantani? Missä se on? Jo tänä iltana pitäisi olla kihlajaiset — eiköhän jo olisi aika ilmoittaa hänelle, että hänet naitetaan.

RVA PROSTAKOFF. Ehtiihän tuota vielä. Jos me suotta ennen aikojamme puhumme hänelle asiasta, niin hän ehkä arvelee, että meidän täytyy ikäänkuin pyytää hänen suostumustaan. Kyllä minä olen mieheni puolelta hänen sukulaisensa, mutta totella hänen täytyy, vaikka olisi ihan vieras.

PROSTAKOFF (Skotininille). Totta puhuakseni, me olemme kohdelleet Sofiaa, kuin orpolasta. Silloin kun hänen isänsä kuoli, hän oli vielä pikku lapsi. Hänen äitinsä, joka oli erään lankoni kautta vähän niinkuin sukulaiseni, sai puoli vuotta takaperin halvauksen...

RVA PROSTAKOFF (on tekevinään ristinmerkin). Varjelkoon meitä Jumala!

PROSTAKOFF. Ja siihen se Sofian äiti kuoli. Hänellä oli kyllä eno, muuan herra Starodum, mutta tämä oli jo aikoja sitten lähtenyt Siperiaan; ja kun tuosta Starodumista ei ole moneen vuoteen kuulunut yhtään mitään, niin me pidämme koko miestä kuolleenä. Nähdessämme, että Sofia jäi ihan yksikseen, me otimme hänet tänne maalle luoksemme ja hoidamme hänen omaisuuttaan kuin omaamme.

RVA PROSTAKOFF. Mitä sinä tänään noin leveästi jaarittelet: Veljeni saattaa pian joutua siihen uskoon, että me olemme oman etumme tähden ottaneet Sofian hoitoomme.

PROSTAKOFF. No mutta kuinka hän sellaista uskoisi? Emmehän me mitenkään voi siirtää Sofian kiinteätä omaisuutta meidän omaksemme.

SKOTININ. Ja jos hänen irtaimistonsa onkin siirretty, niin en minä siitä ruikuta. Nähkääs minä tahdon välttää kaikkia rettelöitä. Vaikka naapurini ovatkin tehneet minulle niin paljon vääryyttä ja vahinkoa, niin en vielä milloinkaan ole kärjööinyt. Sen sijaan että rupeisin niiltä hakemaan korvausta, minä mieluummin kiskon vahingot takaisin talonpojiltani — ja sillä hyvä.

PROSTAKOFF. Se on totta, lankoni; tietäähän sen koko piirikuntamme, mikä mestari sinä olet veroja kiskomaan.

RVA PROSTAKOFF. Saisitpa, veliseni, meitäkin hieman opettaa. Me, näet, emme lainkaan osaa itse. Siitä saakka, kun olimme talonpojiltamme ottaneet

kaikki, mitä ikinä heillä vaan oli, emme enää saa niistä irti yhtään mitään. Siinä sitä ollaan pulassa.

SKOTININ. Älä hätäile, sisko, kyllä minä opetan, kunpa vaan toimitatte Sofian vaimokseni.

RVA PROSTAKOFF. No oletko sinä todella niin rakastunut siihen tyttöletukkaan?

SKOTININ. Mitä vielä? Viisi minä itse tytöstä!

PROSTAKOFF. Vai senkö vuoksi Sofiaa haluat, että hänen maatilansa on niin lähellä omaasi?

SKOTININ. En minä siitäkään paljoa välitä, mutta hänen maatilallaan on jotakin sellaista, mitä halajan sydämineni pohjasta.

RVA PROSTAKOFF. Mitä kummaa siellä on?

SKOTININ. Nähkääs, minä rakastan sikoja, ja juuri morsiameni maatilalla on semmoisia aika sikoja, että joka ikinen niistä, seisoen takasorkillaan, olisi meitä kaikkia päätä pitempi.

PROSTAKOFF. Onpa se ihmeellistä, kuinka suvussa vallitsee sama ominaisuus! Meidän Mitrofanimme on ihan enonsa kaltainen: hänkin, näet, jo ihan pienestä asti on rakastanut sikoja yhtä hellästi kuin sinä. Muistan vielä, kuinka hän kolmivuotiaana, nähdessään pienen porsaan, rupesi ilosta vapisemaan.

SKOTININ. Todella! Mutta kun asiaa ajattelee, niin onhan se luonnollista, että Mitrofan on sikoihin mieltynyt, koska hän kerran on sisareni poika. Se on selvää yhtäläisyyttä. Mutta minkähän ihmeen vuoksi minä sitten olen sellainen sikojen ystävä?

PROSTAKOFF. Eiköhän vaan siinäkin ole jotakin yhtäläisyyttä. Niin ainakin minä arvelen.

VI Kohtaus.

Samat ja Sofia.

(Sofia tulee kirje kädessä ja iloisen näköisenä).

RVA PROSTAKOFF (Sofialle). Mistä sinä nyt olet niin iloinen?

SOFIA. Sain juuri äsken oikean riemusanoman. Näinä päivinä on Moskovaan saapunut se minun enoni, josta niin pitkään aikaan emme ole tienneet mitään, se minun hyvä enoni, jota rakastan ja kunnioitan kuin isääni. Tässä juuri on kirje, jonka olen häneltä saanut.

RVA PROSTAKOFF (säikähtyen ja suuttuen). Mitä ihmettä — ettäkö tuo Starodum, sinun enosi, olisi elossa? Ja sinä kehtaat uskotella, että hän on kuolleista noussut! Kylläpä osaat keksiä!

SOFIA. Mutta eihän enoni ole kuollut!

RVA PROSTAKOFF. Vai ei kuollut! Sepä kumma, ett'ei hän voi kuolla! Äläppäs, neitiseni! Tämä on vaan sinun valeitasi — sinä kai aiot peloittaa meitä mokomalla enollasi, jotta saisit täyden vapauden. Eno muka on viisas mies; nähdessään sinut vieraiden vallassa, hän muka kyllä keksii keinon, millä saa sinut täältä pelastetuksi. — Siitä sinä nyt riemuitset, mutta älä nuolase, ennenkuin tipahtaa! Enosi ei niin helposti nouse kuolleista.

SKOTININ. Mutta kuuleppas nyt, sisko — entäs jos se ei olekkaan kuollut?

PROSTAKOFF. Jumala varjelkoon ell'ei hän ole kuollut!

RVA PROSTAKOFF (miehelleen). Mitä sinä siinä höpiset? Etkö muka tiedä, että jo monta vuotta takaperin minä ilmoitin sielumessut luettavaksi tuon saman Starodumin puolesta? Voitko uskoa, ett'eivät minun syntisen rukoukset olisi mitään auttaneet? (Sofialle). Anna kirje tänne! (ottaa sen riuhtaisten) Lyön vaikka vetoa, että tämä onkin rakkaudenkirje, ja arvaan kyllä keneltä. Tämän on kaiketi kirjoittanut se sama upseeri, joka pyysi sinua vaimokseen ja jolle itsekin olisit mennyt. Mutta mikä riivattu sulle tuo kirjeitä ilman minun lupaani? Kyllä minä vielä otan siitä selvän. Siinä sitä nyt ollaan: tytöille kirjoitellaan jo kirjeitäkin! Tyttöletukatkin osaavat jo kirjoitusta lukea!

SOFIA. Lukekaa se itse, rouva — saatte nähdä, ett'ei mitään viattomampaa voi olla.

RVA PROSTAKOFF. Vai lukekaa se itse! Minua ei ole, Jumalan kiitos,

kasvatettu sellaiseen toimeen. Kyllä minä voin saada kirjeitä, mutta käsken aina jonkun toisen lukea. (Miehelleen.) Lue!

PROSTAKOFF (katsellen kirjettä kauvan). En oikein saa selvää.

RVA PROSTAKOFF. Kaiketi on sinuakin kasvatettu naiseksi. Kuuleppas, veli, ole niin hyvä ja lue!

SKOTININ. Minäkö! Enhän minä eläissäni ole mitään lukenut! Jumala on minulta säästänyt sen vaivan.

SOFIA. Antakaa sitten minun lukea!

RVA PROSTAKOFF. Niin, niin, kyllähän sinä olet lukemaan ja kirjoittamaan oppinut, mutta sinuun en ainakaan tällä kertaa luota. Pitäisipä jo Mitrofanin opettajan tulla — minä annan kirjeen hänen luettavakseen...

SKOTININ. Vai on poikaa jo alettu opettaa lukemaan!

RVA PROSTAKOFF. Onpa niin, veli hyvä! Jo neljättä vuotta on Mitrofania opetettu. Synti olisi sanoa, ett'emme me muka koeta paraamme mukaan kasvattaa poikaamme: koko kolmelle opettajalle me maksamme palkkaa. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaa suntion apulainen Kutjeikin. Laskentoa opettaa eräs entinen kersantti Tsifirkin. Nämä molemmat tulevat tänne kaupungista määrätunneiksi. Eihän kaupungista tänne olekaan kuin kolme virstaa! Ranskaa ja kaikkia muita aineita opettaa eräs saksalainen — Adam Adamovitsh Vralman. Sille me maksamme kolmesataa ruplaa vuodessa. Hän saa syödä samassa pöydässä, kuin me itse. Meidän pesijämme pesevät hänenkin vaatteensa. Hän saa hevoskyydin, minne vaan tahtoo. Niin, ja joka aterialla hän saa lasin viinaa. Yöksi annetaan hänelle talikynttilä, ja Tuomas harjaa ilmaiseksi hänen peruukkinsa. Totta puhuakseni, kyllä me olemmekin häneen tyytyväiset. Hän ei rasita poikaa liialla työllä. Katsos nyt veliseni, täytyyhän Mitrofania kohdella hellästi niin kauvan kuin hän vielä on alaikäinen. Ehkä meidän onnistuu pitää hänet täällä kotona, vaikka nyt onkin semmoinen laki, että hänen ikäistensä aatelispoikain jo täytyy jättää koti ja lähteä kruunun palvelukseen. Ja jos oikein hyvä onni on, niin meidän Prostakoffien suvusta päästään korkeaan arvoon ilman mitään vaivaa, maata vaan kotona kellellään. Eihän Mitrofan ole muita onnellisia huonompi! — Kas! Tuoltapa tuleekin juuri sopivaan aikaan meidän arvoisa vieraamme.

VII Kohtaus.

Samat ja Pravdin.

RVA PROSTAKOFF. Veljeni, esitän sinulle arvoisan vieraamme, herra Pravdin'in; ja teille, arvoisa herra, esitän veljeni.

PRAVDIN. Minua ilahuttaa päästä tuttavuuteenne.

SKOTININ. Hyvä on, mutta mikä teidän nimenne on? En ehtinyt oikein kuulla.

PRAVDIN. Nimeni on Pravdin, jotta kuulisitte.

SKOTININ. Mistä kotoisin, arvoisa herra, ja missä on maatilanne?

PRAVDIN. Olen syntynyt Moskovassa, jos teidän tarvitsee se tietää, ja maatilani on tässä läänissä.

SKOTININ. Saanko kysyä vielä, arvoisa herra, onko teidän maatilallanne sikoja?

RVA PROSTAKOFF. Älä nyt, veliseni, viitsi ruveta sioista juttelemaan. Puhukaamme ennemmin siitä murheesta, joka on meitä kohdannut. (Pravdinille). Nähkääs, hyvä herra, Jumala on jättänyt tuon tytön meidän hoitoomme. Ja tuo rupeaa saamaan kirjeitä enoiltansa; enot kirjoittavat sille kirjeitä haudan toiselta puolen. Olkaa niin hyvä ja lukekaa tämä kirje ääneen meille kaikille.

PRAVDIN. Suokaa anteeksi, rouva, minä en koskaan lue kirjeitä ilman niiden lupaa, joille ne on lähetetty.

SOFIA. Mutta minä pyydän teitä lukemaan. Olisin teille siitä hyvin kiitollinen.

PRAVDIN. Jos te käskette (lukee):

"Rakas sisarentytär! Toimeni ovat pakoittaneet minut elämään monta vuotta erossa sukulaisistani; enkä ole siellä kaukana ollessani saanut teistä mitään tietoa. Nyt olen Moskovassa, vietettyäni monta vuotta Siperiassa. Minä voin olla esimerkkinä siitä, että rehellisellä työllä voi koota omaisuutta. Sillä kun minulla vielä lisäksi on ollut onnea, niin olen hankkinut itselleni kymmenen tuhannen ruplan vuotuiset tulot."

SKOTININ ja molemmat PROSTAKOFFIT. Kymmenen tuhannen tulot!

PRAVDIN (lukee) ... "Joiden perilliseksi teen sinut, rakas sukulaiseni..."

RVA PROSTAKOFF. Sinut perilliseksi!

PROSTAKOFF. Sofian perilliseksi! (Yht'aikaa.)

SKOTININ. Hänet perilliseksi!

RVA PROSTAKOFF (rientää syleilemään Sofiaa). Toivotan onnea, rakas Sofia, olkoon onneksi! Olen ihan sekaisin onnesta! Nyt sinä tarvitset sulhasen. Parempaa morsianta en osaisi Mitrofanillekaan toivoa! Se se vasta on eno — ei oma isä voisi olla parempi! Sitähän minäkin yhä olen ajatellut, että Jumala kyllä hänet varjelee ja että hän nyt jaksaa hyvin.

SKOTININ (ojentaen kätensä). No sisko! Tehdään sitte kauppa heti paikalla!

RVA PROSTAKOFF (hiljaa Skotininille). Älä hätäile, pitäähän ensin kysyä Sofialta, tokko hän sinusta huolii!

SKOTININ. Mitä hittoa tämä on? Täytyykö tässä ruveta häntä suostuttelemaan?

PRAVDIN. Sallitteko minun lukea kirjeen loppuun?

SKOTININ. Mitä suotta! Vaikka sitä lukisi koko elämän iän, niin ei sieltä mitään parempaa tule, kuin kymmenen tuhannen ruplan tulot!

RVA PROSTAKOFF (Sofialle). Rakas Sofia, mennäänpä minun huoneeseeni! Minun on puhuttava sinulle erittäin tärkeästä asiasta. (Vie Sofian mukanaan.)

SKOTININ. Vai niin! Tuskin tästä täksi illaksi tulee minun kihlajaisiani.

PROSTAKOFF. Jo nyt on hitto! Milläs me nyt pelastumme niiden rosvouksista?

PRAVDIN. Miksi te noin valitatte?

PROSTAKOFF. Kyllä tässä on syytäkin. Meillä on surkea kokemus. En minä uskalla mennä niitä katsomaankaan.

PRAVDIN. Älkää peljätkö! Sotamiehiä johtaa tietysti upseeri, joka varmaankaan ei salli mitään laittomuutta. Menkäämme vaikka yhdessä hänen puheilleen. Olen

ihan varma siitä, että te ainakin tällä kertaa pelkäätte ihan suotta. (Pravdin, Prostakoff ja palvelija menevät.)

SKOTININ. Minut nuo kaikki jättivät yksin. Mitähän, jos lähtisin joutessani katsomaan karjapihaa!

(Esirippu laskee.)

VIII Kohtaus.

Pravdin, Prostakoff, Skotinin ja palvelija.

PALVELIJA (Prostakoffille hätäisenä). Herra! Tänne on tullut sotamiehiä — ne jäävät meille!

II Näytös.

I Kohtaus.

Pravdin ja Milon.

MILON. Sepä vasta hauskaa on, että näin odottamatta tapasin sinut, hyvä ystävä! Sanoppa, minkä sattuman kautta...

PRAVDIN. No koska olet ystäväni, niin voinhan ilmoittaa sulle syyn täällä olooni. Minut on nimitetty jäseneksi tämän läänin hallitukseen, ja nyt olen määrätty tarkastusmatkalle tähän piirikuntaan. Kyllä olenkin tullut huomaamaan paljon laittomuuksia — varsinkin olen monessa paikassa saanut nähdä, kuinka epäinhimillisesti tilanomistajat kohtelevat orjiansa. Mutta varmaa on, että ylevä hallituksemme ryhtyy toimenpiteisiin näiden epäkohtien poistamiseksi, ja minua ilahuttaa saada olla apuna siinä kohden. Täällä olen viipynyt jo kolme päivää. Isäntä on tässä talossa ihan saamaton nahjus, ja emäntä sen sijaan ilmetty raivotar, jonka helvetillinen luonto tekee koko kodin onnettomaksi, — mutta mitäs sinä niin ajattelet, ystäväni? Sanoppa, kauvanko täällä viivyt?

MILON. Muutaman tunnin päästä lähden taas eteenpäin.

PRAVDIN. Mikä sulla niin kiire on? Lepää hieman.

MILON. En voi. Minut on käsketty viemään nuo sotamiehet viipymättä ... ja sitä paitsi minä itsekin pyrin Moskovaan niin pian kuin suinkin pääsen.

PRAVDIN. Ja mikä on syynä?

MILON. Sinulle, ystävälleni, voin kyllä ilmaista sydämeni salaisuuden. Minä olen, näet, sekä rakastunut että rakastettu. Mutta nyt on kulunut jo runsaasti puoli vuotta siitä, kun näin lemmittyni viimeiseksi, ja mikä vielä pahempaa, en ole näin pitkään aikaan kuullut hänestä mitään. Minä jo pelkäsin, että hän ehkä ei enää välitä minusta, kun ei anna itsestään mitään tietoa, mutta vihdoinkin sain eräältä tuttavaltani kirjeen, jossa mainittiin, että lemmittyni oli äitinsä kuoleman jälkeen lähtenyt jonkin kankaisten sukulaisen mukana jonnekin maalle. Nyt en tiedä, kuka tuo sukulainen on, enkä myöskään, missä paikassa. Mahdollisesti hän on joutunut itsekästen nylkyrien kynsiin, jotka käyttävät hyväkseen hänen orpouttaan ja kohtelevat häntä pahasti. Jo tämä pelkkä luulo saa minut raivoon!

PRAVDIN. Juuri tuollaista oman voiton pyyntiä olen tässäkin talossa havainnut. Mutta toivon pian tulevan lopun tästä menosta. Olen jo ilmoittanut asian kuvernöörille, enkä lainkaan epäile, että sen johdosta pian ryhdytään tarpeellisiin toimiin.

MILON. Sinä olet onnen poika, kun saat huojentaa onnettomien kohtaloa! Minä vaan en tiedä, kuinka selviän tästä pulastani.

PRAVDIN. Mutta sanoppa jo sentään, mikä sinun lemmittysi nimi on!

MILON (ihastuneena). Kas, tuossapa hän itse onkin.

II Kohtaus.

Samat ja Sofia.

SOFIA. Milon! Sinäkö todella?

PRAVDIN. Sepä vasta onnen sattuma!

MILON. Tässä nyt on se, joka on vallannut sydämeni. Rakas Sofia, sano toki,

minkä sattumuksen kautta näen sinut täällä?

SOFIA. Voi, kuinka paljon olen kärsinyt siitä saakka, kun viimeksi tavattiin! Nuo häijyt sukulaiseni...

PRAVDIN. Älä kysy, Milon, häneltä sellaista, mitä hänen olisi niin ikävä kertoa... Kyllä sinä saat minulta kuulla, kuinka törkeästi he ovat...

MILON. Kelvottomat ihmiset!

SOFIA. Tänään kuitenkin, ihan ensi kerran, rouva Prostakoff kohteli minua toisella tapaa. Kuultuaan, että enoni tekee minut perilliseksi, hän muuttui häijystä niin kovin helläksi ja ystävälliseksi, ja kaikista hänen viittauksistaan minä ymmärsin, että hän aikoo toimittaa minut poikansa vaimoksi.

MILON (kärsimättömästi). Mutta etkö sinä heti osoittanut hänelle, ett'et huoli mokomasta?

SOFIA. En...

MILON. Etkö sanonut, että jo olet luvannut rakkautesi toiselle miehelle, ja että...

SOFIA. En.

MILON. Olet siis hyljännyt minut! Kilpailijani on minut voittanut! En tahdo häntä alentaa, mutta ainakaan hän ei voi hellemmin sua rakastaa...

SOFIA (hymyillen). No mutta kuule, jos sinä saisit hänet nähdä, silloin vasta ymmärtäisit...

MILON (kärsimätönnä). Kyllä minä voin ilmankin kuvitella mielessäni hänen ylevät ominaisuutensa.

SOFIA. Tokko sentään? Vaikka hän on vasta kuudentoista vuoden vanha, niin hän on jo saavuttanut kehityksensä äärimmäisen asteen eikä enää pääse pitemmälle.

PRAVDIN. Miksi hän ei vielä kehittyisi, hyvä neiti? Nyt hän lueskelee katkismusta, mutta kai hän sitten käy psalttarin kimppuun.

MILON. Vai sellainen se kilpailijani onkin! Rakas Softa, miksi sinä piloillasikaan kiusoitat minua? Tiedäthän, kuinka helposti intohimoinen mies raivostuu pienimmästäkin epäluulosta. Sanoppa, mitä sinä vastasit rouva Prostakoffille! (Skotinin astuu hiljakseen, ajatuksissaan, näyttämön poikki, toisten huomaamatta).

SOFIA. Minä sanoin, että kohtaloni riippuu enostani ja että enoni on luvannut itse tulla tänne, niinkuin hän kirjoitti siinä kirjeessä, jota (Pravdinille) teidän ei sallinut loppuun lukea herra Skotinin.

MILON. Skotinin?

SKOTININ. Minä!

III Kohtaus.

Samat ja Skotinin.

PRAVDIN. Kuinka te noin salavihkaa tänne hiivitte, herra Skotinin? En olisi teiltä tätä odottanut.

SKOTININ. Olin juuri menossa ohitsenne. Kuulin, että joku lausui nimeni ja minä vastasin siihen. Minulla on semmoinen tapa: jos joku huutaa — Skotinin, niin minä heti vastaan — minä! Mitä te suotta äkäilette? Minä olen itse palvellut kaartissa ja saanut siellä korpraalin arvon. Kun siellä nimihuudossa kiljaistiin: Taras Skotinin! niin minä heti täyttä kulkkua: minä!

PRAVDIN. Mutta nyt me emme huutaneet teitä, ja te voitte siis mennä, minne olitte menossa.

SKOTININ. En minä minnekkään aikonut mennä; minä vaan astuskelin sinne tänne mietteissäni. Nähkääs, mulla on sellainen tapa, että kun saan jotakin kallooni, niin se ei sieltä lähde millään vehkeellä ulos. Sitä minä sitte haudon yhtä mittaa, ja sen näen unissakin yhtä selvästi kuin valveilla.

PRAVDIN. No mikäs teidän päässänne nyt on hautumassa?

SKOTININ. Ai, ai, ystäväiseni, minä olen ihan ihmeisiin joutunut. Sisareni kutsui minut tänne kiireimmän kautta, ja jos hän yhtä taitavasti toimittaa minut

takaisin kotiini, niin voin todellakin sanoa, että sikana tulin tänne ja samana sikana palasin.

PRAVDIN. Surkeatahan se on, herra Skotinin, Teidän sisarenne näkyy pitelevän teitä kuin leikkipalloa.

SKOTININ (suuttuen). Kuin palloa, sanoitte! Jumala varjelkoon! Kyllä minä vielä hänet viskaan niin, ett'ei koko kylän väki häntä yhteen viikkoon löydä!

SOFIA. Voi, voi, kuinka te raivostutte!

MILON. Mikä teitä oikein vaivaa?

SKOTININ. No päätä itse, jos olet viisas: sisareni on kutsunut minut tänne naimaan, ja äsken hän itse koetti syöttää minulle sellaisia verukkeita, kuin: "mitä sinä, veli hyvä, välität vaimosta; hanki sinä sen sijaan oikein aika sika!" — Äläppäs, sisko! Minä tahdon kasvattaa omiakin pentuja. Minua et niin vaan vedä nenästä.

PRAVDIN. Minustakin näyttää siltä, että teidän sisarenne hommailee häitä, vaan ei teidän häitänne.

SKOTININ. Mitä se minuun koskee? En minä ole toisten tiellä. Naikoon kukin oman morsiamensa. En minä toisen omaan kajoa, mutta älköön toinenkaan koskeko minun morsiameeni! (Sofialle.) Älä sinä pelkää, tyttöseni, ei sinua kukaan pääse minulta riistämään!

SOFIA. Mitäs tämä merkitsee? Sepä vasta uutta!

MILON (julmistuen). Mikä julkeus!

SKOTININ (Sofialle). Mitä sinä noin säikähdyt?

PRAVDIN (Milonille). Kuinka voit suuttua Skotininiin?

SOFIA (Skotininille). Ihan varmaanko minut on määrätty teidän vaimoksenne?

MILON. Tuskin voin hillitä itseäni.

SKOTININ. Se on niin sallittu, tyttöseni. Eikä sinun sovi nurkua kohtaloasi.

Minun kanssani tulee sulle kerrassaan ihana elämä. Onhan sulla kymmenen tuhatta ruplaa vuotuisia tuloja! Se se vasta on onnen potkaus! Eläissäni en ole niin isoa summaa nähnyt. Minä ostan niillä rahoilla kaiken maailman siat. Kyllä minä toimitan niin, että kaikki ihmiset saavat sanoa: tällä seudulla eivät muut voikaan elää kuin siat.

PRAVDIN. Mutta koska teidän luonanne ainoastaan eläimet voivat nauttia onnea, niin ei vaimollenne jäisi niiltä ja teiltä enää järin paljon rauhaa.

SKOTININ. Vai ei jäisi! Äläppäs! Eikö mulla ole useampia huoneita kuin yksi? Hänen haltuunsa annan sen kulmahuoneen, jossa on oikein sohvakin. Hyvä ystäväni, jos kerran mulla nyt, näissä oloissani, on joka sialle eri lättinsä, niin kyllä minä vaimollenikin toimitan eri huoneen.

MILON. Hyi tuommoista nautamaista vertausta!

PRAVDIN (Skotininille). Ei siitä tule yhtään mitään, herra Skotinin. Sanon teille suoraan: teidän sisarenne aikoo saada tämän neidon miniäkseen.

SKOTININ (julistuen). Häh! Ettäkö sisarenpoika sieppasi hänet enonsa nenän edestä! Kyllä minä sen vintiön, kun vaan tapaan, lyön mäsäksi, kuin mädän munan! Sanokaa minua vaikka porsaaksi, joll'ei minusta tule tuon tytön miestä tai Mitrofanista raajarikkoa.

IV Kohtaus.

Samat, Jeremejevna ja Mitrofan.

JEREMEJEVNA (tulee Mitrofanin kanssa). Mutta kyllä sinun nyt täytyy edes hieman lukea kirjaasi.

MITROFAN. Jos vielä sanankaan sanot, vanha viirunaama, niin kyllä sinut opetan! Minä kantelen taas äidille, ja silloin saat korvillesi kuin eilenkin.

SKOTININ. Tuleppas tänne, pikku mies!

JEREMEJEVNA. Mene nyt enon luo!

MITROFAN. Päivää, eno! Miksi sinä noin nostat harjaksesi pystyyn?

SKOTININ. Mitrofan, katso minua suoraan silmiin!

JEREMEJEVNA. Katso nyt, kun käsketään.

MITROFAN (Jeremejevnalle). Mitä ihmeen katsomista enossa on? Näetkö sinä hänessä mitään erinomaista?

SKOTININ. Katso vielä kerta suoraan minuun!

JEREMEJEVNA. Älä suututa enoa! Katso nyt tuonnepäin, kuinka hän mulkoilee — ala sinä mulkoilla samalla tapaa. (Skotinin ja Mitrofan mulkoilevat toisiaan.)

MILON. Kas tuossa nyt asiaa selvitellään!

PRAVDIN. Mikähän siitä lopuksi tulee?

SKOTININ. Mitrofan, tällä hetkellä olet jokseenkin lähellä kuolemaa. Sano mulle täysi totuus! Ell'en pelkäisi syntiä, niin nyt minä, sanaakaan sanomatta, sieppaisin sinua koivista ja mätkisin vasten seinää, niin että luut ruiskuisi ... mutta en tahdo mennä iankaikkiseen kadotukseen, ennenkuin saan oikean syyllisen kynsiini.

JEREMEJEVNA (vavisten). Voi, voi, hän tappaa pojan! Minnekäs minä nyt joudun?

MITROFAN. Mikä sua riivaa, eno! Vai hulluko olet? Minä, en, totta maar, tiedä, mistä syystä käyt näin kimppuuni.

SKOTININ. Varo, varo — älä rupea kieltämään, tai muuten minä vihan vimmassa yhdellä iskulla murskaan sinut. Siinä ei auttaisi molinakaan. Mutta älä myöskään ota toisten syytä omaksesi, jos tahdot välttää kostoani!

JEREMEJEVNA. Varjelkoon Jumala väärästä syytöksestä!

SKOTININ. Tahdotko naida?

MITROFAN (heltyen). Johan minua on aikoja halut —

SKOTININ (syösten Mitrofanin kimppuun). No sun saatanan porsas!...

PRAVDIN (estäen Skotininia). Herra Skotinin! Älkää ryhtykö väkivaltaan!

MITROFAN. Suojaa minua, Jeremejevna!

JEREMEJEVNA (suojaten Mitrofania, raivoisena näyttäen nyrkkiään). Vaikka henkeni heittäisin, niin en jätä lasta murhattavaksi! Pistä vaan nokkasi tänne, mokoma herra, kyllä minä revin silmät kallostasi.

SKOTININ (vihasta vavisten ja uhaten, lähtee pois). Vielä minä teidät opetan!

JEREMEJEVNA (menee hänen jälkeensä). Kyllä on minullakin terävät kynnet!

MITROFAN (lausuen Skotininin jälkeen). Mene hiiteen, eno!

V Kohtaus.

Samat ja molemmat Prostakoffit.

RVA PROSTAKOFF (tullessaan miehelleen). Suotta sinä höpiset — ethän sinä koskaan huomaa mitään.

PROSTAKOFF. Mutta hän läksi Pravdinin kanssa jonnekkin, enkä minä tohtinut heitä seurata. Onko se minun syyni?

RVA PROSTAKOFF (Milonille). Kah, siinähan te olettekin, herra upseeri! Olen etsinyt teitä pitkin koko kylää ja mieheni on ihan väsyksissä juoksusta, sillä minä tahdoin niin pian kuin suinkin lausua teille nöyrimmät kiitokset hyvästä johdostanne.

MILON. Mistä, arvoisa rouva?

RVA PROSTAKOFF. Mistäkö, hyvä herra? Teidän sotamiehenne ovat niin hyviä. Tähän asti ei yksikään ole siepannut mitään. Älkää suuttuko siitä, että tuo mies nahjukseni on laiminlyönyt teidät. Eihän se osaa kestitä vieraita. Sellaiseksi hölmöksi se kai on syntynytkin.

MILON. Minulla ei ole syytä mihinkään valitukseen.

RVA PROSTAKOFF. Nähkääs, mieheeni tulee joskus, kuten täälläpäin sanotaan, semmoinen kangistus, Usein hän, silmät seljällä, seisoo tuntikausia, kuin kivettynyt. Kyllä olen koettanut senkin seitsemää keinoa — ja kyllä hän on

saanut kärsiä multa yhtä ja toista! Mutta ei sitä voi millään parantaa. Vaikka hänestä joskus tuo tyrmistys heittääkin, niin hän alkaa sitten hullutella niin päättömästi että mielellään rukoilee Jumalaa kangistamaan hänet uudelleen.

PRAVDIN. Ainakaan ette voi valittaa, että hänellä olisi paha luonto. Hän on rauhallinen...

RVA PROSTAKOFF. Kuin lammas, mutta siksipä meillä ovatkin kaikki niin hemmoteltuja. Hänellä ei ole sen vertaa ymmärrystä, että talossa pitää olla ankara järjestys ja että täytyy rangaista syyllisiä oikein säällisesti. Minun on yksinäni hoidettava kaikki. Aamusta iltaan olen yhtä mittaa työssä: milloin haukun, milloin tappelen; mutta sillä tapaa kotimme pysyykin pystyssä.

PRAVDIN (syrjään). Pian tässä alkaa toinen elämä.

MITROFAN. Tänäänkin äiti mekasteli väen kanssa koko aamun.

RVA PROSTAKOFF (Sofialle). Olen järjestänyt huoneita kuntoon rakasta enoasi varten. Niin sydämmeni pohjasta haluaisin nyt jo nähdä sen kunnon vanhuksen. Minä olen kuullut hänestä paljon puhuttavan. Hänen vihamiehensä eivät voi muuta sanoa, kuin että hän on hieman jörö, mutta niin kovin viisas, ja jos hän kerran mieltyy johonkuhun, niin hän rakastaa koko sydämmestään.

PRAVDIN. Mutta ketä hän ei rakasta, se on huono ihminen. (Sofialle). On minullakin kunnia tuntea teidän enonne. Ja sitä paitsi olen monen kuullut puhuvan hänestä kaikkea hyvää. Se, mitä jotkut hänessä nimittävät jörömäisyydeksi tai karkeudeksi, ei ole muuta kuin suoruutta. Hän ei milloinkaan puhu vastoin vakaumustaan.

SOFIA. Siksipä hänen olikin pakko kovalla työllä ansaita onnensa.

RVA PROSTAKOFF. Se on Jumalan armo meitä kohtaan, että onnistui. En mitään muuta niin halua, kuin hänen isällistä suosiotaan Mitrofanille. Sofia kulta, etkö haluaisi katsoa, kuinka olen järjestänyt huoneen enollesi? (Sofia lähtee.)

RVA PROSTAKOFF (Prostakoffille). Taas sinä jäit haukottelemaan! Lähde nyt saattamaan Sofiaa! Vai ovatko koipesi jo rampaantuneet?

PROSTAKOFF (lähtien). Eivät ole, mutta hieman koukistuneet.

RVA PROSTAKOFF (vieraille). Ainoana murheenani ja ainoana ilonani on Mitrofan poikani. Minun aikani on jo päättymässä — hänestä koetan saada oikeata miestä.

(Tällöin ilmestyvät Kutjeikin, katkismus, kädessä, ja Tsifirkin, kivitaulu ja rihveli kädessä. Molemmat he merkeillä kysyvät Jeremejevnalta, saako astua huoneeseen. Jeremejevna kehoittaa heitä tulemaan, mutta Mitrofan viittaa pois päin).

RVA PROSTAKOFF (näkemättä heitä, jatkaa). Ehkä Luoja suo hänle armonsa, ja onni häntä seuraa.

PRAVDIN. Katsokaapa taakseenne, rouva, mitä siellä on tulossa.

RVA PROSTAKOFF. Kas, ne ovat Mitrofanin opettajia: Sidorovitsh Kutjeikin...

JEREMEJEVNA. Ja Pafnutjevitsh Tsifirkin.

MITROFAN (syrjään). Hitto vieköön ne nahkoineen päivineen!

KUTJEIKIN (tervehtien). Huoneen haltijalle rauhaa ja pitkää ikää ynnä lapsille ja kaikelle välle!

TSIFIRKIN (tervehtien sotilaan tavoin, nähdessään Milonin). Jumala varjelkoon herra upseeria sata vuotta, ynnä kaksikymmentä ja vielä viisitoista, ja lukemattomia vuosia!

MILON. Tuopa on meikäläisiä! Terve! Mistäs sinä olet tänne joutunut?

TSIFIRKIN. Palvelin ennen linnäväessä, herra upseeri! Nyt olen palveluksesta vapaa.

MILON. No milläs sinä elät?

TSIFIRKIN. Vähän sillä, vähän tällä. Osaan hieman aritmetiikkaa, ja sen avulla ansaitseen kaupungissa jonkun kopeekan virastoissa ja kaikenlaisilta kirjureilta. Se, joka ei itse ymmärrä laskentoa, käyttää minun apuani, kun täytyy tarkastaa laskuja tai laskea summia yhteen. Joutessani opetan lapsia. Tämän herrasväen pojalle olen jo kolmatta vuotta opettanut murtolukuja, mutta huonosti pystyy

oppi päähän. Muutenkin onkin totta, että on ero ihmisen ja ihmisen välillä.

RVA PROSTAKOFF. Mitä sinä, Pafnutjevitch, valehtelet? En oikein kuullut.

TSIFIRKIN. Niin juuri. Minä tässä mainitsin herra upseerille, ettei pölkkyä saa oppia päähänsä, vaikka nuijalla pänttäisi kymmenen vuotta.

PRAVDIN (Kutjeikinille). Entäs te, herra Kutjeikin, te olette kai oppiuralta?

KUTJEIKIN. Oppiuralta juuri, korkeasti kunnioitettu herra, täkäläisen hiippakunnan seminariumista. Kävin siellä toiselle luokalle saakka, mutta Jumalan sallimuksesta itseni sieltä pois erotin. Annoin konsistoriumiin sisään anomuskirjoituksen, jossa seiso: "Se ja se seminariumin oppilas, kirkonpalvelijan poika, on kauhistunut ylenpalttisen viisauden pohjattomuutta ja anoo siitä vapahdetuksi tulla." Ja siihen vähän ajan kuluttua armollinen resolutsiooni ulosannettiin, jossa seiso: "Se ja se seminariumin oppilas on kaikesta opetuksesta vapahdettava, sillä kirjoitettu on: älkää heittäkö päärlyjä sikain eteen, jotteivät niiltä tallatuiksi tulisi."

RVA PROSTAKOFF. Mutta missä on Adam Adamovitsh?

JEREMEJEVNA. Kävin minä pikimältään hänenkin luonaan, mutta töin tuskin enää pääsin ulos: koko huone oli niin täynnä savua, ett'ei liikkuu saata. Se kirottu oli vähällä tukehduuttaa minut tupakallaan! Sellainen synnintekijä se on!

KUTJEIKIN. Lorua, Jeremejevna! Tupakanpoltto ei ole Jumalalta kielty.

PRAVDIN (syryään). Vielä tuo Kutjeikin viisastelee.

KUTJEIKIN. Monioissa kirjoissa se sallittu on. Psaltnarissa seisoo: "Ja ruoho olkoon ihmisen nautinnoksi."

PRAVDIN. No, ja missä kirjassa vielä?

KUTJEIKIN. Toisessakin psaltnarissa seisoo samaten. Meidän kirkkoherrallamme on pikkainen, kahdeksantaitteinen psaltnari, ja siinä on ihan samat sanat.

PRAVDIN (Rva Prostakoffille). En tahdo häiritä poikanne oppituntia — jään nöyrimmäksi palvelijaksenne!

MILON. Samoin minäkin, arvoisa rouva.

RVA PROSTAKOFF. Minnekkäs te nyt, hyvät herrat?

PRAVDIN. Vien hänet omaan huoneeseeni. Ainahan ystävyksillä on paljon puheltavaa, kun pitkästä ajasta tavataan.

RVA PROSTAKOFF. Mutta missä haluatte syödä: meidänkö kanssamme vai omassa huoneessanne? Meillä on ruualla vaan omaa väkeä ja Sofia...

MILON. Tietysti teidän kanssanne, arvoisa rouva.

PRAVDIN. Me saamme molemmat sen kunnian. (Menevät).

VI Kohtaus.

Rva Prostakoff, Jeremejevna, Mitrofan, Kutjeikin ja Tsifirkin.

RVA PROSTAKOFF. No, Mitrofan, lueppa nyt vaikka jotakin vanhaa!

MITROFAN. Jotakin vanhaa! Niinhän sitä luulisi.

RVA PROSTAKOFF. Oppia ikä kaikki, sanoo sananlasku. Niin on asian laita.

MITROFAN. Kai, kai! Mikäs sitä on oppiessa? Sinä vielä toimitat kimppuuni kaiken maailman enot!

RVA PROSTAKOFF. Mitä ihmettä sinä puhut?

MITROFAN. Ei tässä tiedä, milloin saa enolta tukkapöllyä tai toiselta ympäri korvia, niin että hampaat kalisee. Ei, tämä ei kelpaa — ennen minä itse teen lopun hengestäni!

RVA PROSTAKOFF (säikähtyen). Mitä, mitä sinä aiot tehdä? Ethän vaan ole järjiltäsi, poikani?

MITROFAN. Tuolla on lähellä joki. Kun kerran sinne sukellan, niin ottakaa hännästä kiinni, jos saatte.

RVA PROSTAKOFF (suunniltaan). Voi, voi, minä en kestä tätä! Armahda

Jumala!

JEREMEJEVNA. Eno hänet noin säikäytti: oli vähällä tarttua hänen tukkaansa. Ihan se ilman mitään syytä...

RVA PROSTAKOFF (vihaisena). No...

JEREMEJEVNA. Eno kävi Mitrofanin kimppuun ja kysyi: tahdotko naida...

RVA PROSTAKOFF. Ja sitten...

JEREMEJEVNA. Lapsi ei salannut, vaan vastasi: kyllä minulla jo kauan on ollut siihen halua. Mutta silloinkos eno vasta oikein julmistui — se raivosi kuin hullu!

RVA PROSTAKOFF (vavisten). No ... ja sinä, riiviö, kai hölmistyt etkä iskenyt kynsiäsi veljeni naamaan etkä reväissyt sen kuonoa kappaleiksi...

JEREMEJEVNA. Olin minä vähällä iskeä! Voi, voi, kyllä minä...

RVA PROSTAKOFF. Niin, niin ... kyllä sinä olit vähällä ... lapsi muka ei ole sinun ... et suinkaan sinä liikahtaisi, vaikka lapsi piestäisiin kuoliaaksi!

JEREMEJEVNA. Voi sentään, armollinen rouva! Ell'ei eno olisi samassa hetkessä mennyt tiehensä, kyllä minä olisin sen kanssa tapellut, vaikka mikä olisi tullut. Minä olisin iskenyt sen lihaan (näyttää kynsiään), enkä olisi torahampaitanikaan säästännyt.

RVA PROSTAKOFF. Kaikki te raukat olette hyviä kehumaan, mutta itse teossa teistä ei ole apua.

JEREMEJEVNA (itkien). Vai ei minusta ole apua! Eihän tässä enää tiedä, kuinka voi paremmin palvella ... en säästä henkeänikään, mutta sittenkään ei kelpaa.

KUTJEIKIN. Kotiinko meidät päästätte?

TSIFIRKIN. Minne meidät käskette?

RVA PROSTAKOFF. Vielä sinä siinä kollotat, vanha noita! Mene ja toimita noille päivällistä, ja sitten syötyänne tulkaa heti tänne takaisin! (Mitrofanille).

Tule sinä pois minun kanssani. En minä päästä sinua enää näkyvistäni. Jahka minä sanon sinulle erään asian, niin kyllä taas haluat elää. Ei sinun tarvitsekkaan koko ikääsi lukea kirjoja — Jumalan kiitos, kyllähän sinä jo sen verran ymmärrät, että voit jo itsekin hankkia lapsia maailmaan. (Jeremejevnaalle). Veljeni kanssa selvitän asian toisella tapaa, kuin sinä. Saakoot kaikki kunnon ihmiset nähdä, mikä ero on entisen imettäjän ja oikean äidin välillä. (Menee Mitrofanin kanssa.)

KUTJEIKIN. Sinun elämäsi, Jeremejevna, on kuin vaivaisen syntisen. Mutta menkäämme sentään aterialle ja ottakaamme murheessamme aluksi ryyppy.

TSIFIRKIN. Ja sitten toinen ... yhteensä kaksi.

JEREMEJEVNA (itkien). Kunpa edes pääsisin tästä maailmasta! Olen jo palvellut neljäkymmentä vuotta, mutta aina kohdellaan yhtä pahasti.

KUTJEIKIN. Suuriko on palkkasi?

JEREMEJEVNA. Viisi ruplaa vuodessa ja viisi korvapuustia päivässä. (Kutjeikin ja Tsifirkin ottavat häntä kainaloista).

TSIFIRKIN. Laskekaamme sitte pöydässä, paljonko saat vuodessa!

(Esirippu laskee.)

III Näytös.

I Kohtaus.

Starodum ja Pravdin.

PRAVDIN. Juuri kun nousimme pöydästä, satuin astumaan akkunan ääreen ja näkemään vaununne. Sanomatta muille tulostanne mitään, riensin heti teitä tervehtimään. Minua ilahuttaa suuresti tavata teitä näin pitkän ajan kuluttua.

STARODUM. Pidän ystävyttäsi suuressa arvossa. Minua miellyttävät juuri sellaiset miehet kuin sinä. Katso — minä puhuttelen sinua näin kursailematta,

sillä minun mielestäni avomielisyys lakkaa, kun kursailu alkaa.

PRAVDIN. Teidän käytöksenne...

STARODUM. Sitä monet nauravat, kuten kyllä tiedän. Mutta isäni kasvatti minut sen ajan mukaan, enkä ole huomannut tarpeelliseksi korjata kasvatustani. Isäni palveli Pietari Suurta. Silloin ihmisiä vielä sinuteltiin, eikä kukaan pitänyt itseään monena, jotta olisi tarvinnut yhdelle ihmiselle sanoa: te. Sen sijaan nykyään monet yhteensä eivät aina ole yhden veroisia. Isäni, joka palveli Pietari Suuren hovissa...

PRAVDIN. Olen kuullut, että hän oli sotilasalalla...

STARODUM. Siihen aikaan hovimiehet olivat sotilaita. No niin, isäni koetti kasvatuksessa toteuttaa yhtä periaatetta, jonka voisi lausua esimerkiksi näin: katso, että sydän ja sielu on oikealla tolalla. Kaikki muu on muotiasioita.

PRAVDIN. Se on totta, Ihmisen todellinen arvo riippuu juuri sydämmestä ja sielusta.

STARODUM. Ilman oikeata sielua on sivistyneinkin ihminen kurja. Ja sivistymätön on siinä tapauksessa aivan kuin peto. Pieninkin aihe saa hänet rikokseen. Juuri sellaisten sivistymättömien vallasta olen tullut vapauttamaan...

PRAVDIN. Sisarenne tytärtä. Tunnen koko asian. Hän on täällä. Menkäämme ...

STARODUM. Odota hieman. Olen vielä kovin kiivastuksissani näiden Prostakoffien sydämmettömästä menettelystä sukulaistani kohtaan. Puhelkaamme vielä joku hetki. Näeppäs, minä noudatan sitä sääntöä, ett'ei sovi ryhtyä mihinkään, ennenkuin mieli on tyyntynyt.

PRAVDIN. Harvat osaavat noudattaa samaa sääntöä.

STARODUM. Elämäni kokemukset ovat kyllä teroittaneet mieleeni sen säännön. Jospa olisin jo ennemmin osannut hillitä mieltäni, niin olisin voinut kauvemmin palvella isänmaatani. Niin, kyllähän sinä kaiketi tiedätkin, kuinka jouduin virkaeroon...

PRAVDIN. Muistan teidän ennen kertoneen siitä. Te pyysitte eroa

upseerinvirastanne, kun muuan toverinne ilman mitään ansiota ylennettiin siihen arvoon, johon teillä oli kaikin puolin etuoikeus.

STARODUM. Niin juuri, mutta siinä menettelin väärin. Minun mielestäni kukaan ei saa erota virastaan, ell'ei itse varmasti usko olevansa kelvoton palvelemaan isänmaataan.

(Pravdin tarjoo nuuskaa. Starodum ottaa).

STARODUM (jatkaa). Jätettyäni sotilas-alan, jouduin sitte erityisten asianhaaran vuoksi semmoiseen toimeen ja paikkaan, jota en ollut uneksunutkaan ... (keskeyttää, kun Sofia tulee).

II Kohtaus.

Samat ja Softa.

SOFIA (Pravdinille). Jo minä aivan väsyin niiden mellakkaan tuolla ruokasalissa.

STARODUM (syrjään). Aivan äitinsä näköinen! Tuossa on varmaankin minun Sofiani!

SOFIA (katsoen Starodumiin). Kummallista, hän mainitsi nimeni! Enhän vaan erehdy...

STARODUM (syleillen häntä). Et, et! Sinä olet sisareni tytär, rakas Sofiani!

SOFIA (hellästi). Ja te minun rakas enoni!

STARODUM. Moskovassa sain tietää, että olet tänne joutunut vasten tahtoasi, ja nyt olen tullut pelastamaan sinut onnellisempaan tilaan.

PRAVDIN. Ja minä saan sen ilon, että olen näkemässä, kuinka tälläkin kertaa hyvä lopulta pääsee pahasta voitolle.

SOFIA. Te olette, eno kulta, aina ollut niin hyvä minulle...

STARODUM. Olen jo kuudenkymmenen vuoden vanha, eikä minulla ole, paitsi

sinua, mitään muuta, joka minua enää kiinnittäisi elämään. Sinä olet vanhuuteni lohdutus ja minä koetan auttaa onneasi. Jouduttuani virkaeroon, ryhdyin ohjaamaan kasvatustasi, ja kun tahdoin koota sulle myöskin jonkun verran aineellista rikkautta, oli minun pakko ajaksi erota äidistäsi ja sinusta.

SOFIA. Teidän poissaolonne tuotti meille paljon murhetta.

STARODUM (Pravdinille). Kun tahdoin varjella Sofian elämää puutteelta, päätin lähteä muutamiksi vuosiksi sellaiseen paikkaan, jossa voi rehellisellä työllä ansaita rahaa, ja siten jouduin maanviljelijäksi Siperiaan.

PRAVDIN. Olen kuullut, että olisitte siellä voinut rikastua paljoa enemmänkin.

STARODUM. Mutta mitä varten? Jos rikkautta haluaa vaan itse rikkauden vuoksi, niin ei koko Siperia riitä yhdelle ainoalle ihmiselle. Minä olen kerännyt vaan sen verran, (Sofialle) että, kun menet naimisiin, meillä ei olisi esteenä sulhasen varattomuus, jos nimittäin sulhosi sattuisi olemaan köyhä. (Kuuluu meteliä). Mutta mikä mellakka siellä on?

III Kohtaus.

Samat, rva Prostakoff, Skotinin ja Milon.

(Milon koettaa estää rouva Prostakoffia ja Skotininia pääsemästä toistensa kimppuun.)

RVA PROSTAKOFF. Päästä, päästä minut! Annan mun kerrankin tarttua sen kuonoon...

MILON. En päästä, rouva, mutta älkää suuttuko!

SKOTININ (äkäisenä korjaten peruukkiaan). Pysy erossa, sisko, tai muuten tästä tulee ottelu: kun isken, niin repeät!

MILON (rva Prostakoffille). Olette ihan unohtanut, että hän on oma veljenne!

RVA PROSTAKOFF. Voi, voi, anna mun tapella!

MILON (Skotininille). Eikö hän ole sisarenne?

SKOTININ. Synti olisi kieltää, häpeä sanoa: kyllä hän on samasta pesästä, mutta katso, kuinka on villissä!

STARODUM (voimatta hillitä nauruaan, Pravdinille). Luulin suuttuvani moisesta, mutta nyt naurattaa.

RVA PROSTAKOFF. Ketä? Mistä? Mikä tulokas tuo on?

STARODUM. Älä suutu, rouva: en ole ikipäivinäni nähnyt näin naurettavaa kohtausta!

SKOTININ (pidellen niskaansa). Naurakoot vaan muut, vaan en minä.

MILON. Löikö hän teitä?

SKOTININ. Etupuoltani sain molemmin kourin vähän suojelluksi, mutta hän pääsi kynsillään tuonne niskaani kiinni.

PRAVDIN. Oikeinko vielä kivistää?

SKOTININ. Totta kai, kun niskanahkani on rikki.

(Rva Prostakoffin seuraavan puheen aikana Sofia osoittaa silmäyksillä Milonille, että heidän edessään on Starodum. Milon ymmärtää hänet).

RVA PROSTAKOFF. Vai on niskanahkasi edes rikki. Saat kiittää siitä herra upseeria, sillä ell'ei hän olisi väliin tullut, niin et olisi minun käsistäni niin vähällä päässyt. Poikaani ainokaista minä suojelen: en säästä silloin omaa veljeänikään. (Starodumille). Herraseni, se ei merkitse mitään eikä sitä kannata nauraa. Minulla on äidillinen sydän. Onko milloinkaan kuultu, että emä jättäisi penikoitaan alttiiksi? — Mutta tänne näkyy todellakin, ties kenen luo, tulleen ties mikä vieras.

STARODUM (viitaten Sofiaan.) Tämän neidon luo on tullut hänen enonsa Starodum.

RVA PROSTAKOFF (säikähtyen, arasti). Kuinka? Sinäkö se olet? Meidän rakas vieraamme! Voi minua hupsua! Vai tälläkö tapaa piti ottaa vastaan omaa isää, joka on meidän kaikki toivomme! Anna anteeksi: minä olen hupsu. En osaa enää

selvitäkkään. Missä on mieheni? Missä poikani? Tulit kuin tyhjään taloon. Tämä on jumalan rangaistus! Kaikki ovat hulluja! Piiat, piiat, Palashka, hoi!

SKOTININ (syrjään). Vai tuo se on! Siinä se nyt on eno!

IV Kohtaus.

Samat ja Jeremejevna.

JEREMEJEVNA. Mitäs nyt tarvitaan?

RVA PROSTAKOFF. Oletko sinä muka piika, vanha riiviö? Eikö minulla ole koko talossa yhtään piikaa? Missä Palashka on?

JEREMEJEVNA. Hän on sairaana. On maannut jo aamusta asti.

RVA PROSTAKOFF. Vai makaa se sairaana! Voi sitä petoa! Makaa vuoteen omana, kuin hänkin olisi aatelisnainen!

JEREMEJEVNA. Sillä on semmoinen kuume; yhtämittaa se vaan hourailee...

RVA PROSTAKOFF. Voi sitä mieletöntä! Mutta kutsu pian tänne mieheni ja poikani! Sano, että Jumalan armosta me vihdoinkin olemme saaneet vastaanottaa rakkaan Sofiamme enon; että meidän toinen isämme nyt on Jumalan armosta tullut luoksemme. No juokse nyt äläkä kuhnaile!

STARODUM. Miksi näin hätäilet, rouva? Jumalan armosta minä en ole isänne, ja samoin Jumalan armosta en ole tuttavannekaan.

RVA PROSTAKOFF. Äkillinen tulosi on multa vienyt järjen; mutta suo edes syleillä sinua säällisesti, sinä meidän hyväntekijämme!

V Kohtaus.

Samat, Prostakoff. Mitrofan ja Jeremejevna.

(Starodumin seuraavan puheen aikana Prostakoff ja Mitrofan, jotka tulevat keskiovesta, asettuvat Starodumin taakse. Prostakoff on valmiina häntä syleilemään, jahka vaan vuoro tulee, ja Mitrofan aikoo astua

suutelemaan kättä. Jeremejevna asettuu syrjään ja seisoo, kädet ristissä, kuin kivettynyt, mulkoillen Starodumia, arka kunnioituksen ilme kasvoissa.)

STARODUM (syleillen vastahakoisesti rouva Prostakoffia), Tämä armo on aivan liikaa, rouva; tulisin ilmankin sitä aivan hyvin toimeen. (Päästyään rouva Prostakoffin käsistä kääntyy toisaanne, mutta siellä Skotinin, joka jo seisoo levitetyin käsin, heti sieppaa hänet syliinsä). Mikä mies tämä on?

SKOTININ. Minä olen sisaren veli.

STARODUM (huomaten vielä Prostakoffin ja Mitrofanin, kärsimättömästi). No keitä nuo vielä ovat?

PROSTAKOFF (syleillen). Minä olen vaimon mies. (Yht'aikaa).
MITROFAN (tarttuen käteen). Minä olen mamman poika.

MILON (Pravdinille). Nyt minä en esitä itseäni.

PRAVDIN (Milonille). Kyllä minä esitän sinut myöhemmin.

STARODUM (antamatta Mitrofanin suudella kättään). Tuo pyrkii kättä suutelemaan: näyttää siltä, kuin aioittaisiin hänestä kasvattaa oikein ylevä mies.

RVA PROSTAKOFF. Sano, Mitrofan kulta, hänelle: "Kuinka olisin, herra, suutelematta kättäsi — sinä olet toinen isäni."

MITROFAN. Kuinka olisin suutelematta kättäsi — sinä olet isäni ... (äidilleen) monesko?

RVA PROSTAKOFF. Toinen.

MITROFAN. Toinen? (Starodumille.) Toinen isäni, eno.

STARODUM. Kuuleppas, herraseni, minä en ole isäsi enkä enosi.

RVA PROSTAKOFF. Lapsi ehkä vaan ennustaa onneaan: kenties Jumala vast'edes suo hänen todella päästä sisarenpojaksesi.

SKOTININ. Sepä hittoa! Miksi en minä kelpaisi sisarenpojaksi? Ai, ai sinua,

sisko!

RVA PROSTAKOFF (Skotininille). En minä sinun kanssasi viitsi riidellä! (Starodumille). En ole eläissäni riidellyt kenenkään kanssa. Minulla on sellainen luonto; vaikka toinen kuinka haukkuisi, minä en sano sanaakaan. Ajattelen vaan itseseni, että kai Jumala kostaa minun vaimo raukan puolesta.

STARODUM. Sen heti huomasin, rouva, kun ovesta tänne ilmestyit.

PRAVDIN. Minä olen jo kolme päivää ollut näkemässä hänen sävyisyyttään.

STARODUM. Sitä huvia minä en voi nauttia niin kauvaa. Sofia, huomisaamuna lähdemme yhdessä Moskovaan.

RVA PROSTAKOFF. Voi, hyvä ystävä, mistä olet niin suuttunut?

PROSTAKOFF. Miksi tämä epäsuosio meitä kohtaan?

RVA PROSTAKOFF. Ettäkö me eroisimme rakkaasta Sofiastamme? Paljaasta surusta minä ihan menehdyn!

PROSTAKOFF. Ja minä jo olen menehtynyt.

STARODUM. Koska niin rakastatte Sofiaa, niin tahdon teille ilmoittaa ilahuttavan uutisen: vien hänet Moskovaan sitä varten, että hän siellä saavuttaisi onnensa. Minulle on esitetty hänen sulhokseen muuan hyvin ansiokas nuori mies, ja minä suostun heidän avioliittoonsa.

(Sofia näyttää peljästyvän, Prostakoff lyö kätensä yhteen, Jeremejevna nyökkää surullisesti ja Pravdin on kummastuneen ja pahastuneen näköinen).

RVA PROSTAKOFF. Voi, voi — nyt minä kuolen! (Yht'aikaa).

MILON. Mitä ihmettä kuulen?

SKOTININ. No sun vietävä!

MITROFAN. Siitä nyt sait!

STARODUM (huomaten kaikkien hämmästyksen). Mitä tämä merkitsee? (Sofialle.) Sofia kulta, sinäkin näyt hämmästyvän! Onko minun aikeeni pahoittanut mieltäsi? Minä olen nyt isäsi sijassa. Luota siihen, että tiedän

oikeuteni. Nämä oikeudet eivät ulotu edemmäksi, kuin hillitsemään tytärtä syöksymästä turmioon; mutta kelvollisen sulhasen valinta riippuu kokonaan tyttären omasta sydämmestä. Ole siis huoletta: sinun tuleva miehesi, jos hän vaan on arvoisesi, saa minusta todellisen ystävän, ken tahansa hän lieneekin. Mene sinä vaan kenen vaimoksi haluat.

(Kaikki riemastuvat taas).

SOFIA. Rakas eno, älkää epäilkö kuuliaisuuttani!

MILON (syrjään). Onpa se kunnon vanhus!

RVA PROSTAKOFF (iloisena). Se se vasta isä on! Sitä kelpaa kuulla! Mene kenen vaimoksi vaan haluat, jos vaan mies hänet ansaitsee! Niin juuri! Tässä ei vaan saa jättää huomaamatta sulhasta, joka jo on tarjona. Jos kerran Sofiaa kosii hyvätapainen, sivistynyt ja nuori...

SKOTININ. Jo aikoja sitten lapsen iästä päässyt...

RVA PROSTAKOFF. Jonka omaisuus ei ole aivan pieni...

SKOTININ. Ja jolla on jokseenkin iso sikotarha...

RVA PROSTAKOFF. Niin sopikaamme asiasta heti ja Mikonpäiväksi häät!
(Yht'aikaa).

SKOTININ. Niin pistetään pienet kemut ja sitten pulskat häät!

STARODUM. Neuvonne ovat puolueettomia — sen kyllä huomaa.

SKOTININ. Huomaatpa vielä muutakin, kun opit minua lähemmin tuntemaan. Katso — täällä on tällainen sekamelska. Tunnin päästä tulen puheillesi kahden kesken, ja silloin sovimme asiasta. Kiittelemättä itseäni voin sanoa, että minun kaltaisiani on hyvin vähän. (Menee).

STARODUM. Se on hyvin luultavaa.

RVA PROSTAKOFF. Rakas ystävä, älä kummastele veljeäni...

STARODUM. Niin, niin, hän on veljenne.

RVA PROSTAKOFF. Oma veli; olihan isäni nimi Skotinin. Isä vainajani nai äiti vainajani; se oli syntyään Priplodin. Meitä lapsia oli kaikkiaan kahdeksantoista kappaletta, mutta paitsi minua ja veljeäni, ne ovat kaikki Jumalan tahdosta kuolleet. Toiset raahattiin saunasta kuolleina — kolme kuoli ryypättyään maitoa vaskikattilasta — kaksi putosi pääsiäisenä kirkontornista — ja muut kuolivat, kun eivät jaksaneet elää.

STARODUM. Kyllä näen, millaisia teidän vanhempannekin olivat.

RVA PROSTAKOFF. Vanhan ajan väkeä — silloin oli toinen aika. Meille ei opetettu mitään. Välistä hyvät ihmiset pyysivät isää panemaan edes veljeni johonkin kouluun — mutta isä vainajani tappeli käsin ja jaloin vastaan — olkoon hän ikuisesti autuas! Välistä hän oikein huusikin: minä kiroon sen lapsen, joka pakanoilta mitään oppii, eikä saa sellaista Skotininia ilmestyä, joka haluaisi oppia.

PRAVDIN. Kuitenkin te toimitatte pojallenne jotakin oppia.

RVA PROSTAKOFF. Mutta nythän on toinen aika. (Starodumille). Emme säästä viimeistä kopeekkaakaan, jotta poikamme vaan oppisi kaikki. Mitrofan istuu kirjojen kimpussa vuorokaudet läpeensä. Sillä on ihan minun sydämeni. Sääliksi käy, mutta sittenpä hänestä tuleeikin oikein miesten mies. Hän täyttää jo pian kuusitoista vuotta. Kelpaisi vaikka kenen sulhaseksi, mutta kuitenkin hänellä on vielä opettajia, ja nytkin tuolla eteisessä on kaksi odottamassa. (Nyökkää Jeremejevnalle, jotta tämä kutsuisi heidät sisään). Ja Moskovassa me otimme hänen opettajakseen erään ulkomaalaisen, oikein kuudeksi vuodeksi, ja jott'eivät muut saisi häntä houkuteltua luotamme, niin me näytimme kontrahdin poliisille. Hän sitoutui opettamaan, mitä vaan haluamme, mutta meidän mielestämme hän opettakoon, mitä itse osaa. Me olemme täyttäneet velvollisuutemme. Otimme saksalaisen ja sille me maksamme rahat etukäteen kolmanneksittain. Haluaisin nyt niin sydämestäni, että sinä itse tarkastaisit, mitä kaikkea Mitrofan on oppinut.

STARODUM. Sitä olen huono arvostelemaan.

RVA PROSTAKOFF (huomaten Kutjeikinin ja Tsifirkinin). Tuossa ovat hänen opettajansa! Enkö minä sanonut, että Mitrofan kultani ei saa päivällä eikä yöllä rauhaa? Paha on kehua omaa lastansa, mutta sen sanon, että onnellinen on se, jonka Jumala toimittaa hänen vaimokseen!

PRAVDIN. Hyvä on, mutta älkää sentään unhottako, rouva, että vieraanne on juuri saapunut Moskovasta ja että hän nyt tarvitsee enemmän lepoa kuin poikanne ylistystä.

STARODUM. Myönnän kyllä, että mielelläni lepäisin sekä matkasta että kaikesta siitä, mitä olen nähnyt ja kuullut.

RVA PROSTAKOFF. Aivan niin, rakas vieraamme! Kaikki on valmiina. Itse minä järjestin huoneen sinua varten.

STARODUM. Kiitos! Sofia, saata minua sinne!

RVA PROSTAKOFF. Entäs me? Salli tulla saattamaan minun, ja poikani ja mieheni! Me kaikki kolme lupaamme sinun tähtesi mennä vaikka jalkasin Kiieviin asti, jos vaan sovimme asiastamme.

STARODUM (Pravdinille). Milloinka taas tapaamme toisemme? Levättyäni minä tulen tänne.

PRAVDIN. Saan siis kunnian nähdä teidät täällä.

STARODUM. Olen hyvin mielissäni siitä (nähdessään Milonin, joka kunnioittavasti tervehtii, vastaa arvokkaasti hänen kumarrukseensa).

RVA PROSTAKOFF. Ole niin hyvä ja tule!

(Muut, paitsi opettajat, menevät; Pravdin ja Milon toiselle puolelle, muut toiselle puolelle).

VI Kohtaus.

Kutjeikin ja Tsifirkin.

KUTJEIKIN. Mikä hornan villitys täällä on? Aamusta saakka on kaikki mullin mallin.

TSIFIRKIN. Mutta meikäläisten on siihen tyytyminen. Työhön ei pääse käsiksi, mutta työstä ei myöskään saa lähteä. Ja lisäksi on ruoka niin huonoa — tänäänkin päivällisellä muona loppui kesken.

KUTJEIKIN. Joll'ei mieleeni olisi juolahtanut poiketa tänne tullessani sen akan luo, joka leipoo meidän ehtoollisleipämme, niin saisin nyt nälissäni ulvoa kuin koira.

TSIFIRKIN. Kyllä täällä on oiiva komento!

KUTJEIKIN. Oletko kuullut, veikkoseni, millainen elämä tämän talon

palvelijoilla on? Vaikka oletkin sotamies ja nähnyt tappeluita, niin varmaankin kauhistuisit...

TSIFIRKIN. Kyllä minä olen itse nähnyt. (Huokaisee). Ohhoh sentään! Ikäväksi käy.

KUTJEIKIN. Sydämmesi on murheelta liikutettu, Pafnutjevitsh.

KUTJEIKIN. Täytyy tässä jo murehtia. Aatelispojan on Luoja mulle antanut oppilaaksi. Jo kolmatta vuotta ponnistelen hänen kanssaan, mutta hän ei osaa kolmeenkaan saakka laskea.

KUTJEIKIN. Siis yksi ja sama murhe, kuin minulla. Jo neljättä vuotta ahkeroitseen, mutta hän ei opi ainoatakaan uutta riviä, ja vanhaakin opittua hän töin tuskin osaa tavu tavulta mongertaa.

TSIFIRKIN. Mutta kenenkäs syy? Heti kun hän ottaa rihvelin käteensä, pistää se saksalainen nokkansa ovesta sisään: pojalle annetaan lupaa ja minut työnnettäisiin kernaasti niskasta pellolle.

KUTJEIKIN. Sepä se on. Heti kun poika alkaa tavata katkismusta, hyökkää se ulkomaalainen pakana kimppuun: oppilasta selitetään ja minua kolhitaan.

TSIFIRKIN (rajuna). Antaisin vaikka toisen korvani, kun vaan saisin kerrankin oikein sotamiehen tavalla opettaa sitä kirottua juoniniekkää!

KUTJEIKIN. Tulkoon vaikka itku ja hampaiden kiristys, kunhan se pakana vihdoinkin saisi palkkansa!

VII Kohtaus.

Samat, rouva Prostakoff ja Mitrofan.

RVA PROSTAKOFF. Sill'aikaa kuin hän lepää, niin lue sinä täällä edes näön vuoksi, jotta kuuluisi hänen korviinsa saakka, kuinka ahkera sinä olet, rakas Mitrofan poikani!

MITROFAN. Entäs sitten?

RVA PROSTAKOFF. Sitten menet naimisiin.

MITROFAN. Kuuleppas, äiti, minä teen mieliksesi ja luen sillä ehdolla, että tämä on viimeinen kerta ja että vielä tänään on kihlajaiset.

RVA PROSTAKOFF. Tulee hetki, jolloin Jumalan tahto täyttyy.

MITROFAN. Minun tahtoni hetki on jo tullut: en tahdo lukea, vaan tahdon naida. Itsehän sinä olet houkutellut minua — syytä itseäsi! Kas nyt minä jo istun työhön. (Tsifirkin veistää rihveliä).

RVA PROSTAKOFF. Ja minä istun tähän viereen. Kudon sulle pussia, johon voit panna Sofian rahat.

MITROFAN. No anna tänne taulu, kuuletko linnan rotta! Sano nyt, mitä pitää kirjoittaa!

TSIFIRKIN. Herra suvaitsee aina syyttä haukkua.

RVA PROSTAKOFF (kutoen). Kas mokomaa! Vai ei lapsi saisi haukkua Pafnutjevitshia! Kylläpä osasi suuttua!

TSIFIRKIN. Mitä suuttumista siinä on! Sanoohan sananlasku: ei haukku laukkuja, joll'ei puulla päähän lyö.

MITROFAN. Määrää nyt laskettavaksi jotakin vanhaa äläkä kuhnaile.

TSIFIRKIN. Ainako vaan vanhaa? Jos me laskemme aina vanhoja laskuja, niin me jäämme siihen paikkaan.

RVA PROSTAKOFF. Ei se sinuun kuulu, Pafnutjevitsh. Minusta on oikein hyvä asia, ettei Mitrofan tahdo harpata liiaksi eteenpäin. Arvaahan sen, mitä siitä tulisi, jos niin hyväpäinen yhä vaan haluaisi uutta oppia — mikäs sille riittäisi?

TSIFIRKIN. Lasku on seuraava: sinä suvaisit, esimerkiksi, kävellä pitkin maantietä minun kanssani, tai ottakaamme mukaamme myös tuo Sidorovitsh. Löydettiin sitten me, kolme...

MITROFAN (kirjoittaa). Kolme.

TSIFIRKIN. Maantieltä, esimerkiksi, kolmesataa ruplaa.

MITROFAN (kirjoittaa). Kolmesataa.

TSIFIRKIN. Piti sitten ruveta jakamaan. Laskeppa nyt, paljonko tuli mieheen?

MITROFAN (mutisee laskien). Yksi kerta kolme tekee kolme; yksi kerta nolla tekee nolla.

RVA PROSTAKOFF. Mitä, mitä te aiotte jakaa?

MITROFAN. Ne kolmesataa ruplaa, jotka löysimme — me kolme jaamme.

RVA PROSTAKOFF. Se valehtelee, äläkä usko! Kun löydät rahaa, niin älä jaa kenenkään kanssa: ota itse kaikki, Mitrofan! Älä huoli tuommoisesta tuhmasta opista!

MITROFAN. Kuuletko, Pafnutjevitsh — anna toinen esimerkki!

TSIFIRKIN. Kirjoita sitten: Opetuksesta te maksatte minulle vuodessa kymmenen ruplaa.

MITROFAN. Kymmenen.

TSIFIRKIN. Totta puhuen, nyt maksatte suotta: mutta jos sinä, nuori herra, oppisit minulta jotakin, niin ei olisi kohtuutonta, jos lisäisitte mulle palkkaa kymmenen ruplaa.

MITROFAN (mutisee laskien). Nolla ja nolla — yhteensä nolla; yksi ja yksi... (jää miettimään).

RVA PROSTAKOFF. Älä suotta vaivaa päätäsi, rakas poikani! Minä en anna sille kopeekkaakaan lisää, eikä kannatakkaan antaa mokomasta opista. Se vaan vaivaa sinua. Ell'ei rahaa ole, niin mitä laskemista siinä on, ja jos taas rahaa on, niin kyllä me sen laskemme ilman Pafnutjevitshin apua.

KUTJEIKIN. Oppitunti on siis lopussa, Pafnutjevitsh, kun kaksi laskuesimerkkiä on ratkaistu. Tai rupeetteko vielä tarkastamaan niitä?

MITROFAN. Ei tarvita! Äiti ei niissä asioissa erehdy. Astuppas nyt,

Kutjeikin, tänne ja opeta eilistä.

KUTJEIKIN (avaa katkismuksen. Mitrofan ottaa puikon). Alkakaamme tästä. Seuraa tarkkaan minua! "Minä olen maan mato."

MITROFAN. "Minä olen maan mato."

KUTJEIKIN. Mato, se tahtoo sanoa: elävä, elukka, Se tahtoo sanoa: minä olen elukka.

MITROFAN. Minä olen elukka, Kutjeikin. (Saarnaavalla äänellä.) "Enkä ihminen."

MITROFAN (samoin). "Enkä ihminen."

KUTJEIKIN. "Ihmisten häväistys."

MITROFAN. "Ihmisten häväistys."

KUTJEIKIN. "Ja alennus..."

VIII Kohtaus.

Samat ja Vralman.

VRALMAN. Ai, ai, ai, ai! Nyt mine neke! Tappaa tahto lapse! Hyve froua, seeste sine oma lapsi, kun yhdekse kuu kantann ole — anta neme hunsvoti menne! Henest tule bulvan, jos hent nein vaivata! Idiot tule — pian on idiot!

RVA PROSTAKOFF. Totta puhut, Adam Adamovitsh. Mitrofan kulta, jos lukeminen on siruille niin vaarallista, niin jätä sikseen.

MITROFAN. Minusta olisi jo ennemminkin saanut jättää.

KUTJEIKIN (sulkee katkismuksen). Aamen ja Jumalan kiitos!

VRALMAN. Hyve froua! Kumpi sine tahto: poika, kuin teme, ja terve, vai oikee viisas poika, oikee Aristoteles, mut koolema keelis?

RVA PROSTAKOFF. Voi, kuinka vaarallista se on, Adam Adamovitsh!

Eilenkin hän söi niin varomattomasti illallista!

VRALMAN. Siine nyt neke — maha liika teys, se on paha; mut jos pee on liika teys, viele enempi paha — ei pee on niin vahva kuin maha.

RVA PROSTAKOFF. Kyllä olet oikeassa, Adam Adamovitsh. Mutta mikäs tässä auttaa? Joll'ei lapsi mitään opi, kuinka hän voi koskaan mennä Pietariin: sanovat siellä pöllöksi. Kaiken maailman viisaita on nykyään niin paljon — niitä minä pelkään.

VRALMAN. Mite sine pelkee, hyve froua: Viisas mees ei koskaan key henen kimppu, ei koskaan rupe riitele henen kanssa; ja hen ei saa koskaa rupe riitele viisai meeste kanssa, ja niin hen tule hyvin toime.

RVA PROSTAKOFF. Kas noin sinun pitää elää maailmassa toisten kanssa, Mitrofan!

MITROFAN. En minä itsekään välitä viisaista enkä oppineista. Parempi on olla sellaisten kanssa, kuin itsekin olen.

VRALMAN. Oma seura kaikke paras seura!

RVA PROSTAKOFF. Mutta kuulkaas, Adam Adamovitsh, keitä kaikkia hänen sopii valita seurapiiriinsä?

VRALMAN. Ele sure, hyve froua, ele sure! Sellasi, kun sinu rakas poika, sellasi on maailmas miljoni, monta miljoni! Kyllä hen voi löyte itselle paljo seura!

RVA PROSTAKOFF. Kyllä niin, kyllä niin. Vaikka hän onkin oma poikani, niin voin sanoa, ett'ei hän mikään tuhma ole.

VRALMAN. Ja vielä enempi viisas olis, jos ei hent olis pantu niin paljo oppi. Veneje keele grammatik! Aritmetik! Ah, minun Jumala! Kuinka henes veel pysy henki ruumiis! Ikeenkun Veneje aatelismees ei voi maailmas avanseerat ilma veneje grammatik!

KUTJEIKIN (syrjään). Jospa halpaus löisi kielesi!

VRALMAN. Ikeenkun ennen aritmetik kaikki ihmise olis miljoni pöllö!

TSIFIRKIN (syrjään). Kyllä minä sun kelmin vielä rynkytän, kun joudut kynsiini!

VRALMAN. Hene täyty tiet', kuinka pite ele maailmas. Mine osa koko maailma ulko, mine ole itse paljo liikkunu maailmas.

RVA PROSTAKOFF. Niin, niin, Adam Adamovitsh, kyllähän sinä tunnet suuren maailman tavat. Kai sinä jo yksin Pietarissakin olet nähnyt kaikenlaista?

VRALMAN. Oikke paljo, hyve froua, oikke paljo. Mine aina katseli hyvi mielelle publik. Sattu monta kerta, kun suuri juhlaive aika ajetti vaunul Katrinenhofi herrasveki tykö — mine aina niit katseli. Sillo mine monta kerta en yhtä minuti astu ales pukilt.

RVA PROSTAKOFF. Miltä pukilta?

VRALMAN (syrjään). Ai, ai! Mite mine nyt puhu! (Ääneen). Kyllä sine, hyve froua, ymmärtä, kaikke paras on katsele siel ylheel, ja site varte mine aina istu tuttu vaunu — mine katsele suuri maailma seelt korkeelt kuskpukilt.

RVA PROSTAKOFF. Tietysti, sieltähän paremmin näkee. Viisas mies aina tietää, minne pitää kiivetä.

VRALMAN. Sinu rakas poika saatta myös jollakin tapa kiipe katsele ihmise ja neytte oma itse. Oikke uljas poika! (Mitrofan, seisoen paikallaan, kääntyy ympäri). Oikke hyve poika! Ei pysy paikal — kuin villi hevone ilma suitti! Marsh! (Mitrofan juoksee pois).

RVA PROSTAKOFF (nauraa mielissään). Lapsi on vielä, vaikka, jo sulhanen. Täytyy kuitenkin mennä hänen jälkeensä, jott'ei hän vallattomuudessaan jollakin tapaa suututtaisi meidän rakasta vierastamme.

VRALMAN. Mene, mene, hyve froua! Sinu silme aina tarvita hene peres.

RVA PROSTAKOFF. Hyvästi nyt, Adam Adamovitsh! (Menee.)

IX Kohtaus.

Vralman, Kutjeikin ja Tsifirkin.

TSIFIRKIN (nauraen). Siinä vasta narri on!

KUTJEIKIN (nauraen). Viimeisen lopun vintiö!

VRALMAN. Mite te, pöllö, hamppa irviste?

TSIFIRKIN (lyöden Vralmania olalle.) Ja mitä sinä siinä pörhistelet, saksan sika?

VRALMAN. Ai, ai, rautane kesi!

KUTJEIKIN (lyöden Vralmania olalle.) Kirottu muukalainen, mitä siansaksaa mongerrat?

VRALMAN (hiljaa). Nyt on liitto! (Ääneen.) Miksi te aina pilkkaa minua?

TSIFIRKIN. Itse syöt jouten toisten leipää etkä anna meidän tehdä mitään; ja sinä mokoma vielä olet olevinasi!

KUTJEIKIN. Kielesi on pahalta hengeltä riivattu ja sinussa asuu valheen isä!

VRALMAN (tointuen pelostaan). Kuinka te uskalta olla noin moukka minun oppinu persona edesse? Mine huuta sotamies avuks.

TSIFIRKIN. Ja me teemme sulle kunniaa — minä tällä taululla...

KUTJEIKIN. Ja minä katkismuksella...

VRALMAN. Mine kantele frouale teite peelee.

(Tsifirkin uhkaa taululla ja Kutjeikin katkismuksella).

TSIFIRKIN. Tällä halkasen naamalautasi kahtia!

(Vralman juoksee pakoon.)

KUTJEIKIN. Siltä kirotulta lyön hampaat mäsäksi! (Yht'aikaa.)

TSIFIRKIN. Ähä, jo se pelkuri väistyy?

KUTJEIKIN. Vaan ei itse Belzebub sinua nyt pelasta!

VRALMAN (ovessa). Piti, piti — moukka! Ota kiinni hennest, jos sine saa!

TSIFIRKIN. Pääsit pakoon! Mutta kyllä olisit meiltä saanut kuuman löylyn!

VRALMAN. Mine en yhte pelke teite.

KUTJEIKIN. Paljonko teitä pakanoita siellä on? Tulkaa vaan kaikki tänne — kaikki saatte tästä!

VRALMAN. Ette voittanu yhte meest — ähä!

TSIFIRKIN. Kyllä minä kymmentä vastaan! (Huutavat yht'aikaa.)

KUTJEIKIN. Maan sisään paiskaan joka miehen!

(Esirippu laskee.)

IV Näytös.

I Kohtaus.

SOFIA (yksin, katsoen kelloa). Enon pitäisi jo pian tulla. (Istuutuen). Minä odotan häntä tässä (ottaa kirjan ja lukee vähän.) Se on totta. Silloin on sydän tyytyväinen, kun on puhdas omatunto. (Luettuaan taas hieman.) Hyveitä täytyy kaikkien rakastaa — ne ovat onnen perustus (luettuaan vähän, katsahtaa ylöspäin ja huomattuaan Starodumin, rientää hänen luokseen).

II Kohtaus.

Sofia ja Starodum.

STARODUM. Vai olet sinä jo täällä, rakas Sofia!

SOFIA. Täällä minä odotin teitä. Luin sill'aikaa tuota kirjaa.

STARODUM. Mikä kirja se on?

SOFIA. Se on ranskankielinen: Fenelonin teos, tyttöjen kasvatuksesta.

STARODUM. Fenelonin, joka on kirjoittanut myös Telemachin? Hyvä on. En tunne kirjaasi, mutta lue sitä vaan. Se, joka on kirjoittanut Telemachin, se ei saata kynällään turmella kenenkään mieltä. Istukaamme tähän (molemmat istuutuvat). Nyt, kun olemme kahdenkesken, haluaisin puhua kanssasi tärkeistä asioista, jotka koskevat onneasi ja tulevaisuuttasi...

SOFIA. Ja minä kuuntelen teitä, kuin isääni, joka tahtoo minulle kaikkea hyvää.

STARODUM. Sinä olet nyt siinä iässä, jolloin ihminen jo on kypsynyt nauttimaan sitä onnea, mitä tämä elämä voi tarjota, ja sen vuoksi on jo aika...

III Kohtaus.

Samat ja kamaripalvelija.

(Kamaripalvelija tuo kirjeen Starodumille.)

STARODUM. Mistä?

KAMARIPALVELIJA. Moskovasta, erityisen lähetin kantta (menee).

STARODUM (avaa kirjeen ja katsoo allekirjoitusta). Kreivi Tshestanilta! Ahaa! (Alkaen lukea hän ei näytä oikein saavan selvää.) Sofia kulta, meneppä hakemaan silmälasini, jotka ovat siellä pöydällä kirjan välissä.

SOFIA (menee). Heti, eno.

IV Kohtaus.

STARODUM (yksin). Kaiketi hän kirjoittaa samasta asiasta, jota hän minulle Moskovassa ehdotti. Tosin minä en tunne Milonia, mutta kun hänen enonsa on minun hyvä ystäväni ja kun kaikki pitävät häntä kelpo miehenä ... ja jos Sofian sydän vielä on vapaana ... niin miksi ei...

V Kohtaus.

Starodum ja Sofia.

SOFIA (antaen silmälasit). Tässä on, eno.

STARODUM (lukee). Sain juuri tietää ... on johtamassa Moskovaan erästä osastoa ... varmaankin tapaa teidät matkallaan. Iloitsen sydämmestäni, jos satutte hänet näkemään... Olkaa niin hyvä ja ottakaa selko hänen luonteestaan ja ominaisuuksistaan... (Syrjään.) Tietysti, en minä muuten suostu heidän liittoonsa... "Te saatte varmaan havaita... Teidän todellinen ystävänne..." Hyvä on. Tämä kirje koskee sinua. Minä jo tulin sanoneeksi, että muuan nuori, kelpo mies on minulle ehdotettu... Saattavatko minun sanani sinut hämille? Rakas Sofia, jo silloin huomasin, että sinua peloittaa tämä asia. Luottamuksesi minuun...

SOFIA. Eno kulta, minulla ei voi olla mielessä mitään, jota täytyisi sinulta salata. Kyllä minä kerron sinulle kaikki...

VI Kohtaus.

Samat, Pravdin ja Milon.

PRAVDIN. Sallikaa minun esittää herra Milon, joka on hyvä ystäväni.

STARODUM (syrjään). Milon!

MILON. Pidän suurena onnena, jos saavutan luottamuksenne ja suosionne.

STARODUM. Onko kreivi Tshestan sukulaisenne?

MILON. Hän on enoni.

STARODUM. Minusta on erittäin hauska saada tehdä tuttavuutta teidän kaltaisenne miehen kanssa. Teidän enonne on puhunut teistä. Hän on kertonut erityisistä ansioistannekin...

MILON. Se osoittaa hänen suosiotaan minua kohtaan. Minun iälläni ja asemassani olisi löyhää ylpeyttä uskoa kaikkea sitä ansaituksi, millä nuoren miehen intoa rohkaistaan.

PRAVDIN. Olen jo ennakolta varma, että ystäväni saavuttaa suosionne, jahka opitte häntä lähemmin tuntemaan. Hän on usein käynyt sisar vainajanne

kodissa... (Starodum vilkaisee Sofiaan.)

SOFIA (hiljaa Starodumille, arasti). Ja äiti vainaja rakasti häntä kuin omaa poikaa.

STARODUM (Sofialle). Se on minusta hyvin hauskaa. (Milonille.) Olen kuullut, että olette saanut olla sotaretkelläkin. Teidän uljuutenne siellä...

MILON. Olen täyttänyt vaan velvollisuuteni. Minun ikäni ja arvoni ei ole vielä sallinut minun osoittaa todellista urhoollisuutta, jos sellaista minussa onkaan.

STARODUM. Mutta olettehan te taisteluissa panneet henkenne alttiiksi...

MILON. Niin tekivät muutkin.

STARODUM. Te puhutte, niinkuin upseerin tulee puhua — olette vaatimaton, mutta sanotte totuuden suoraan. Sellaisista miehistä minä pidän. (Ottaa Milonia kädestä.) Suo minun äijän sinutella sinua, kuten tapani on.

MILON. Te kohtelette minua niin ystävällisesti, että uskallan nyt jo puhua teille asiasta, joka on sydämmeni salaisuus. Teistä riippuu, saavutanko sen onnen, jota jo kauvan olen kiihkeästi toivonut. Niin, suoraan sanoen, minä pyydän teiltä vaimokseni sisarenne tytärtä. Hän ja minä olemme jo kauvan tunteneet toisemme ja myöskin tunnustaneet toisillemme.

STARODUM (Sofialle, iloisena). Kuinka? Sinun sydämmesi on valinnut sen, jota minäkin aijon sinulle esittää! Tuossa on sinulle se sulho, josta puhuin...

SOFIA. Ja minä rakastan häntä koko sydämmestäni.

STARODUM. Te ansaitsette toisenne. (Riemuisena liittäen heidän kätensä yhteen). Mielelläni annan suostumukseni teidän liittoonne.

MILON (syleillen Sofiaa). Nyt olen saavuttanut onneni! (Yhtäaikaa.)

SOFIA (suudellen Starodumin kättä). Olen niin onnellinen!

PRAVDIN. Ja minä iloitsen teidän onnestanne.

STARODUM. Kyllä minäkin olen tyytyväinen.

MILON (suudellen Sofian kättä). Siis vihdoinkin saan sinut omakseni!

SOFIA. Ikuisesti sinua rakastan!

VII Kohtaus.

Samat ja Skotinin.

SKOTININ. Tässä minä olen.

STARODUM. No, mitäs asiaa sinulla on?

SKOTININ. Onpa minulla oma asiani.

STARODUM. Millä voin sinua auttaa?

SKOTININ. Kolmella sanalla.

STARODUM. Anna kuulla, mitkä ne ovat!

SKOTININ. Syleile minua lujasti ja sano: Sofia on sinun.

STARODUM. Etköhän vaan suotta pyydä — eiköhän sinun vielä sietäisi asiaa ajatella?

SKOTININ. En minä koskaan ajattele ja tiedän jo ennakolta, että joll'et sinäkään rupea ajattelemaan, niin Sofia on minun.

STARODUM. Sepä kumma! Et näy olevan niinkään tuhma, mutta haluat, että minä antaisin sisareni tyttären vaimoksi miehelle, jota en tunne.

SKOTININ. Kun et tunne, niin sanon. Minä olen Taras Skotinin enkä ole sukuni ensimmäinen. Skotininien suku on suuri ja vanha. Meidän esi-isäämme et löytäisi mistään sukuluettelosta.

PRAVDIN (nauraen). Saatte meidät pian uskomaan, että esi-isänne on Aatamiakin vanhempi.

SKOTININ. Ja entäs sitten, jos vähän olisikin...

STARODUM (nauraen). Se tahtoo sanoa, vaikka esi-isäsi olisikin luotu kuudentena päivänä, niin sentään vähän ennen Aatamia...

SKOTININ. Ihanko todella? Te siis ajattelette hyvää sukuni vanhuudesta?

STARODUM. Niin peräti hyvää, että ihmettelen, kuinka sinun sijassasi voisi valita vaimoa muusta kuin Skotinien suvusta.

SKOTININ. No mutta ajatteles nyt, kuinka ihanaa Sofian olisi elää minun kanssani. Hän on aatelisnainen.

STARODUM. Oletpa sinä mokoma! Senhän vuoksi juuri sinusta ei ole hänen sulhokseen.

SKOTININ. Mutta sen olen saanut päähäni. Antaa ihmisten haukkua, että Skotinin nai aatelisneidon — minä en siitä suutu.

STARODUM. Mutta Sofiasta ei ole yhdentekevää, kun sanotaan, että aatelisneito meni naimisiin Skotininin kanssa.

MILON. Sellaisesta arvoerosta olisi onnettomuutta teille kummallekin.

SKOTININ. Pyh — mutta mitäs tuo siinä kiistelee arvosta? (Hiljaa Starodumille). Aikooko tuokin pyrkiä Sofian mieheksi?

STARODUM (hiljaa Skotininille). Taitaa sillä olla semmoinen aie.

SKOTININ (samoin hiljaa). No sun hitto!

STARODUM (samoin hiljaa). Siinä sitä ollaan.

SKOTININ (ääneen, viitaten Miloniin). Kumpi meistä on narri? Ha-ha-haa?

STARODUM (nauraen). Kyllä näen, kumpi on narri.

SOFIA. Eno kulta, minusta on niin hanskaa, että te olette noin iloisella tuulella.

SKOTININ (Starodumille). Kas sinua! Aika iloinen sä oletkin. Ja äsken minä vielä luulin, ett'ei sinun kanssasi voi oikein puhuakaan. Et sanonut minulle sanaakaan, mutta nyt naurat makeasti minun kanssani.

STARODUM. Sellainen on ihmisluonto, ystäväiseni! Eihän sitä aina olla samalla päällä.

SKOTININ. Siltä se näyttää. Olinhan minä äsken sama Skotinin, mutta sinä äkäilit.

STARODUM. Siihen oli muuan syy.

SKOTININ. Syyn kyllä tiedän. Semmoinen minäkin olen. Siellä kotonani, kun menen katsomaan sikolättiä ja näen sioissa jotakin epäjärjestystä, silloin aina tulen vihapäälle. Ja samoin sinä — mutta älä kielittele — kun poikkesit tähän taloon, huomasit sisareni kodin olevan kuin sikolätin — ja se sinua äköitti.

STARODUM. Sinä olet minua onnellisempi. Minua suututtavat ihmiset.

SKOTININ. Ja minua siat.

VIII Kohtaus.

Samat, Rva Prostakoff, Prostakoff, Mitrofan ja Jeremejevna.

RVA PROSTAKOFF (tullessaan). Onko kaikki mukana, rakas poikani?

MITROFAN. On, on, älä suotta huolehdi!

RVA PROSTAKOFF (Starodumille). Oletko saanut hyvin levätä, rakas ystävä? Koko ajan me hiivimme varpaillamme neljännessä huoneessa, jott'emme sinua häiritsisi; emme tohtineet ovestakaan katsoa; kun sitte kuuntelimme, olit sinä jo aikoja suvainnut astua tänne. Suo anteeksi...

STARODUM. Hyvä rouva, minusta olisi ollut hyvin harmillista, jos te olisitte tulleet tänne aikaisemmin.

SKOTININ. Aina sinä, sisko, kuin mikäkin kummitus, tulet perässäni. Minä tulin tänne omalle asialleni.

RVA PROSTAKOFF. Ensiksi pyydän kaikkia olemaan niin hyvät ja istumaan. (Muut, paitsi Mitrofan ja Jeremejevna istuutuvat.) Asia on seuraava. Meidän vanhempiemme rukouksista — kuinkas me syntiset voisimme itse saada

rukouksemme kuulluiksi! — niin, meidän vanhempiemme rukouksista on Jumala meille lahjoittanut rakkaan Mitrofanin. Me olemme parastamme koettaneet, jotta hänestä tulisi sellainen, jollaisena hänet nyt näet. Etkö viitsisi nähdä sitä vaivaa, että tarkastaisit, mitä hän meillä on oppinut?

STARODUM. Tietooni on jo tullut, että hän juuri on päättänyt opintonsa. Olen kuullut puhuttavan hänen opettajistaan ja arvaan jo ennakolta, millainen lukumies hänestä on täytynyt tulla Kutjeikin johdolla ja millainen matematikko Tsifirkinin johdolla. (Pravdinille.) Tekisi mieleni tietää, mitä kaikkea se saksalainen on hänelle opettanut.

RVA PROSTAKOFF. Kaikkia tieteitä. (Yht'aikaa.)
PROSTAKOFF. Ihan kaikkia.

MITROFAN. Kaikkea, mitä vaan tahdotaan.

PRAVDIN (Mitrofanille). No, esimerkiksi, mitä?

MITROFAN (antaa hänelle kirjan). Kielioppia.

PRAVDIN (otettuaan kirjan). Kyllä näen. Tämä on kielioppi. Mitä te tiedätte kieliopista?

MITROFAN. Paljon. Nimisanat ja laatusanat ja...

PRAVDIN. No, esimerkiksi, "herra," onko se nimisana vai laatusana?

MITROFAN. Herrako? Mikä herra?

PRAVDIN. Mikä herra tahansa.

MITROFAN. Se on ... se on ... kun ette sano sen herran nimeä, niin se on kai laatusana. Mutta jos joku sanoisi minulle: herra Mitrofan Terentjevitsh Prostakoff, niin se on nimisana.

PRAVDIN. Vai niin; jos sitten taas joku osoittaisi sen herran laatua, sanomalla että se on aika mölhö, niin kaikei mölhö olisi laatusana.

MITROFAN. Totta kai.

RVA PROSTAKOFF. No mitäs sanotte, arvoisa herra?

PROSTAKOFF. Niin, mitäs sanotte?

PRAVDIN. Ei paremmasta apua. Kielioppia, se osaa kuin hevonen.

MILON. Luultavasti hän on historiassakin yhtä etevä.

RVA PROSTAKOFF. On kyllä, jo pienestä pitäen hän on rakastanut historioita.

SKOTININ. Mitrofan tulee minuun. En minäkään koskaan niin hyvin saa unta silmiini, kuin silloin, kun se meidän tallirenkimme kertoo minulle historioita. Oikein mestari on se vietävä! Mistä ihmeestä se saakin ne kaikki?

RVA PROSTAKOFF. Mutta ei se sentään vedä vertoja Adam Adamovitshille.

PRAVDIN (Mitrofanille). Kouvaksiko olette päässeet historiassa?

MITROFAN. Ettäkö kuinka kauvas! Millainen mikin historia on. Välistä lennetään yli maiden ja merien ihan toiseen valtakuntaan saakka.

PRAVDIN. Vai niin! Vai sellaista historiaa se Vralman teille opettaa.

STARODUM. Vralman? Se nimi on minusta ikäänkuin tuttu.

MITROFAN. Ei, ei Vralman kerro historiasta; hän kuuntelee itse yhtä mielellään kuin minä.

RVA PROSTAKOFF. Niin, he molemmat kuuntelevat, kun heille kertoo meidän karjapiikamme Havronja.

PRAVDIN. No häneltäkö te molemmat olette oppineet myös geografiaa?

RVA PROSTAKOFF (Mitrofanille). Kuuletko, rakas poikani, mitä tiedettä se on?

MITROFAN (hiljaa äidille). Mistäs minä tiedän?

RVA PROSTAKOFF (hiljaa Mitrofanille). Älä ole itsepäinen, nyt sinun pitää osoittaa taitoasi.

MITROFAN (hiljaa äidille). Mutta enhän minä ymmärrä, mitä kysytään.

RVA PROSTAKOFF (Pravdinille). Mikä sen tieteen nimi olikaan?

PRAVDIN. Geografia.

RVA PROSTAKOFF (Mitrofanille). Kuuletko, keorkaafia.

MITROFAN. Entäs sitte? Armahda Jumala, kuinka käyvät kimppuuni!

RVA PROSTAKOFF (Pravdinille). Olkaa niin hyvä ja sanokaa hänelle, mitä tiedettä se on — kyllä hän kertoo.

PRAVDIN. Geografia on sama kuin maantieto.

RVA PROSTAKOFF (Starodumille). Mitä hyötyä siitä oikeastaan olisi, tuosta maantiedosta?

STARODUM. Ensiksikin se hyöty, että kun tarvitsee jonnekin mennä, niin tietää minne on mentävä.

RVA PROSTAKOFF. Mokoma hyöty! Mitä varten sitte on vosikoita? Se on niiden asia. Se ainakaan ei kuulu aatelismiehelle. Kun meikäläinen käskee: vie minut sinne ja sinne, kyllä vosikka vie. Usko minua, se on kaikki roskaa, mitä Mitrofan ei tiedä.

STARODUM. Sopiihan itseään niinkin lohduttaa.

RVA PROSTAKOFF. Ilman tieteitä eletään ja on eletty. Minunkin isävainajani oli piiripäällikkönä viisitoista vuotta eikä hän kuolemaansa saakka osannut lukea eikä kirjoittaa, mutta osasi koota vähän omaisuutta ja säästää. Kun hänen luokseen tuli joku sellainen, jolla oli jotakin pyydettävää isävainajaltani, niin istui tämä tavallisesti rautaisen arkun kannelle, ja jokaisen pyytäjän jälkeen hän pisti arkkuunsa jonkun kolikon. Muille en tätä kehu, mutta teiltä en salaa mitään. Niin, ja senkin voin sanoa, että isävainajani kuoli juuri tuon saman arkun kannella maaten: niin sanoakseni nälkään. Mitäs siitä sanotte?

STARODUM. Erittäin ylevä kuvaus. Täytyy todella olla Skotinin, jotta voisi oikein arvossa pitää niin autuasta loppua.

SKOTININ. Jos tässä kerran tarvitsee todistaa, että oppi on roskaa, niin ottakaamme setä Vavila Falelejevitch. Lukemisesta ja kirjoittamisesta se mies ei

kärsinyt puhuttavankaan, mutta sillä vasta pää oli!

PRAVDIN. No minkälainen?

SKOTININ. Vai ette tiedä, mikä pään koetus hänellä oli nuoruudessaan. No kuulkaapa. Kerran hän juovuksissa ratsasti portista oman kartanonsa pihalle. Hän oli iso mies ja portti matala, eikä hän muistanut kumartua. Arvaahan sen — hän löi kallonsa poikki puuta vastaan niin että koko mies mätkähti maahan selälleen ja hevonen lensi alta tiehensä. Haluaisin kysyä: Kenen oppineen kallo on niin luja, ett'ei sellaisesta kolauksesta olisi henki lähtenyt? Mutta setä vainaja, kun oli päässyt maasta pystyyn, oli vaan kysynyt: onko portti eheä?

MILON. Te itse, herra Skotinin, tunnustatte olevanne oppimaton mies, mutta tässä tapauksessa, minun mielestäni, teidänkään päänne ei olisi lujempi kuin jonkun oppineen.

STARODUM (Milonille). Älä vaan lyö vetoa, hyvä ystäväni! Minusta kaikki Skotininit ovat kovapäisiä.

RVA PROSTAKOFF. Mutta kuulkaapas nyt oikein — mitä iloa ihmisellä on oppimisesta? Näemmehän me omin silmin, mitä siitä tulee. Jos joku on vähän viisaampi kuin muut, niin hänet heti valitaan johonkin virkaan tai semmoiseen luottamustoimeen.

STARODUM. Ja se, joka on vähän viisaampi, se ei kieltäydy ottamasta tointa vastaan.

RVA PROSTAKOFF. Ei teitä ymmärrä — teillä on niin omituinen maku. Ennen vanhaan jokainen pyrki siihen, että saisi olla rauhassa. Mutta nyt ovat ihmiset muuttuneet. (Pravdinille). Tekin, hyvä herra, puuhaatte ja näette vaivaa niin paljon! Ja aina saatte uutta kiusaa — äskenkin näin tänne tullessani, että teille tuotiin joku kirjakäärö.

PRAVDIN. Minulleko kirjakäärö? Eikä sitä heti anneta käsiini! (Nousten.) Pyydän anteeksi, että jätän teidät, mutta minulle on kaiketi tullut virallisia asiakirjoja, joista tahdon viipymättä ottaa selkoa.

STARODUM (nousee ja kaikki nousevat). Mene vaan, ystävä, mutta emmehän vielä jätä toisillemme hyvästi?

PRAVDIN. Kyllä vielä tapaan teidät. Huomisaamunako te lähдете täältä?

STARODUM. Niin, kello seitsemän aikaan. (Pravdin menee.)

MILON. Huomenna minäkin lähden viemään sotamiehiäni eteenpäin ja saattamaan teitä matkalla. Nyt on mentävä katsomaan, että kaikki valmistuu lähtökuntoon.

(Milon menee, sanoen Sofialle jäähyväiset silmäyksin.)

IX Kohtaus.

Rva Prostakoff, Prostakoff, Mitrofan, Jeremejevna, Starodum,
Sofia ja Skotinin.

RVA PROSTAKOFF (Starodumille). No, hyvä ystävä, oletko nyt kylliksi nähnyt, millainen on Mitrofan?

SKOTININ. No, mitäs sanot — tokko jo huomaat, millainen mies minä olen?

STARODUM. Molemmat tunnen niin hyvin, ett'ei paremmasta apua.

SKOTININ. Tuleeko Sofia vaimokseni?

STARODUM. Ei tule.

RVA PROSTAKOFF. Tuleeko Mitrofanista hänen sulhasensa?

STARODUM. Ei tule,

RVA PROSTAKOFF. Ja miksi ei tule?

SKOTININ.

STARODUM (vieden molemmat yhteen). Teille kahdelle voin salaisuutena kertoa, että Sofia jo on kihloissa (menee pois ja antaa Sofialle merkin tulla hänen jälkeensä).

RVA PROSTAKOFF. Voi sitä ilkiötä!

SKOTININ. Ihan päästään vialla se on!

RVA PROSTAKOFF (kärsimättömästi). Milloinka ne lähtevät?

SKOTININ. Kuulithan sen — kello seitsemän aamulla.

RVA PROSTAKOFF. Kello seitsemän...

SKOTININ. Huomenna minäkin herään jokseenkin varhain. Olkoon hän vaan kuinka viisas tahansa, mutta Skotininista ei niin vähällä päästä eroon. (Mene pois.)

RVA PROSTAKOFF (juosten edestakaisin, vihaisena ja mietteissään). Kello seitsemän!... Me nousemme varhemmin ... mitä kerran haluan, sen minä tahdon... Tulkaa kaikki tänne luokseni!

(Kaikki rientävät.)

(miehelleen). Katso, että huomenna aamulla kello kuusi vaunut ja hevoset ovat valmiina takaportaiden edessä. Kuuletko? Älä vaan lyö laimin!

PROSTAKOFF. Kyllä kuulen, vaimo kulta.

RVA PROSTAKOFF (Jeremejevnaalle). Koko yö tulee sinun valvoa Sofian kamarin oven edessä. Heti kun hän kuuluu heräävän, juokse minun luokseni!

JEREMEJEVNA. Luottakaa minuun, armollinen rouva.

RVA PROSTAKOFF (Mitrofanille). Sinä, rakas poikani, ole valmiina kello kuuden aikaan lähtemään ja pane siihen huoneesen, joka on Sofian kamarin vieressä, kolme renkiä jo hyvissä ajoin, ja eteiseen kaksi renkiä avuksi.

MITROFAN. Kyllä minä, sen teen.

RVA PROSTAKOFF. Menkää Jumalan nimeen (kaikki menevät). Kyllä tiedän, mitä on tehtävä. Missä viha, siinä armokin. Kai ukko ensin suuttuu, mutta täytyyhän hänen pakostakin antaa anteeksi. Ja me otamme omamme.

(Esirippu laskee.)

V Näytös.

I Kohtaus.

Starodum ja Pravdin.

PRAVDIN. Niin, nyt on kuvernööri antanut minulle vallan ryhtyä siihen toimenpiteeseen, jota olin ehdottanut.

STARODUM. Tulee siis vihdoinkin loppu tämän hurjan emännän aikaansaamista väärinkäytöksistä.

PRAVDIN. Tulee, ja varmaankin pian. Niiden asiakirjain joukossa, joiden saapumisesta rouva Prostakoff silloin mainitsi, on muun mukana valtakirja, jolla minä saan ottaa holhoukseni alaiseksi koko tämän talon niin pian kuin ainoankin kerran vielä ilmestyy jotakin laittomuutta tai väkivaltaa.

STARODUM. Olen hyvin mielissäni, että asia on niin järjestetty. Teidän kuvernöörinne näkyy olevan oikeuden mies, joka rohkeasti ryhtyy parantamaan mädäntyneitä oloja.

PRAVDIN. Sellainen mies juuri onkin tarpeen täällä sisämaassa, jossa vielä ollaan niin takapajulla... Mutta mitä melua se on?

STARODUM. Nyt on jotakin tekeillä.

II Kohtaus.

Samat, Milon, Sofia ja Jeremejevna.

MILON (sysää Sofiasta pois Jeremejevnaa, joka on tarttumassa Sofiaan kiinni; huutaa ihmisille, joita ei näy, kädessä paljastettu miekka). Älköön kukaan astuko minun luokseni!

SOFIA (heittäytyen Starodumin syliin). Suojele minua!

STARODUM. Mikä nyt on hätänä?

PRAVDIN. Onko tehty väkivaltaa?

SOFIA. Oikein vapisen vielä! (Yht'aikaa.)
JEREMEJEVNA. Nyt olen hukassa!

MILON. Ne heittiöt! Tänne tullessani näin joukon ihmisiä, jotka raahasivat Sofiaa kainaloista, huolimatta hänen huudoistaan, ja olivat jo vähällä saada hänet portailta vaunuihin.

SOFIA. Tuossa on pelastajani!

STARODUM. Olipa Jumalan onni!

PRAVDIN (Jeremejevnalle). Sano heti paikalla, minne ajottiin viedä tämä neiti, tai muuten minä...

JEREMEJEVNA. Vihille, hyvä herra, vihille.

RVA PROSTAKOFF (näyttämön takana). Konnat! Hirtehiset! Joka ikinen on piestävä kuoliaaksi!

III Kohtaus.

Samat, Rva Prostakoff, Prostakoff ja Mitrofan.

RVA PROSTAKOFF. Vai tämmöinen emäntä minä olen! (Viitaten Miloniin.)
Kun vieras uhkaa niin ei kukaan enää tottele minua!...

PROSTAKOFF. Minunko syyni se on? (Yht'aikaa.)
MITROFAN. Annetaan niille selkään!

RVA PROSTAKOFF. En huoli koko elämästä!

PRAVDIN. Se väkivaltainen teko, jonka nyt minäkin voin todistaa, antaa (Starodumille) teille, koska olette loukatun eno, ja (Milonille) teille, koska olette hänen sulhasensa...

RVA PROSTAKOFF. Sulhasensa!

PROSTAKOFF. Se vielä piti!

MITROFAN. Kaikki meni hiiteen!

PRAVDIN. ... oikeuden vaatia, että hänelle tehty loukkaus rangaistaan mitä ankarimmin. Minä toimitan rouva Prostakoffin heti tuomioistuimen eteen vastaamaan törkeästä väkivallasta.

RVA PROSTAKOFF (polvistuen). Antakaa anteeksi, hyvä herra!

PRAVAIN. Hänen miehensä ja poikansa eivät voineet olla osaa ottamatta samaan rikokseen.

PROSTAKOFF. Syyttä olen syyllinen! (Yhdessä polvistuen.)

MITROFAN. Anteeksi — olen syyllinen!

RVA PROSTAKOFF. Voi minua keltotonta — mitä olen nyt tehnyt!

IV Kohtaus.

Samat ja Skotinin.

SKOTININ. No, sisko, olipa se mukava temppu... Häh! Mitä tämä on?
Kaikki meidän väki polvillaan!

RVA PROSTAKOFF (polvillaan). Voi, hyvät herrat, katuva ei kukaan rankaise. Syntiä tein! Älkää musertako minua! (Sofialle.) Rakas Sofia, anna minulle anteeksi, armahda minua (viitaten mieheensä ja poikaansa) ja noita orpo raukkoja!

SKOTININ. Oletko enää järjilläsi?

PRAVDIN. Suunne kiinni, Skotinin.

RVA PROSTAKOFF. Kyllä Jumala suo sulle onnea rakkaan sulhosi kanssa. Miksi tahdot henkeäni?

SOFIA (Starodumille). Eno, minä unhotan äskeisen loukkauksen.

RVA PROSTAKOFF (nostaen käsiään Starodumia kohti), Hyvä isä! Anna sinäkin anteeksi — enhän minä ole enkeli, vaan ihminen.

STARODUM. Sen kyllä tiedän, ett'ei ihminen voi olla enkeli, vaan ei tarvitse olla pirukaan.

MILON. Hänen rikoksensa ja katumuksensa ovat yhtä halveksittavia.

PRAVDIN (Starodumille). Teistä riippuu hänen kohtalonsa.

STARODUM. Minä en tahdo kenenkään turmiota. Minä annan hänelle anteeksi. (Kaikki nousevat polviltaan).

RVA PROSTAKOFF. Annoit anteeksi! Voi sinua, hyvä isä!... Mutta nyt minä kerrankin opetan ne kaikki piikani ja renkini! Kyllä minä ne suorin joka ikisen, niin että pehmiävät! Kyllä minä otan selvän, kuka päästi Sofian irti! Äläppäs — senkin vietävät lurjukset! Ikipäivinä en anna anteeksi tätä pilkkaa!

PRAVDIN. Mistä te tahdotte rangaista väkeänne?

RVA PROSTAKOFF. Sepä kysymys! Enkö minä muka enää saa vapaasti menetellä oman väkeni kanssa?

PRAVDIN. Te siis luulette olevanne oikeutettu tappelemaan ja lyömään, milloin vaan mieleenne sattuu?

SKOTININ. Eikö sitten aatelismies saa piiskata palvelijaansa, milloin vaan haluttaa?

PRAVDIN. Milloin haluttaa! Mutta mikä halu se on? Oletpa sinä oikea Skotinin! (Rva Prostakoffille). Ei, rouva, kukaan ei saa harjoittaa tiranniutta.

RVA PROSTAKOFF. Vai ei saa! Siis aatelismieskään ei saisi lyödä palvelijaansa, milloin niin haluaa! No mitä varten meillä on asetus aatelin vapaudesta...

STARODUM. Kyllä on mestari selittämään asetuksia!

RVA PROSTAKOFF. Ilkkukaa vaan, mutta ihan tällä hetkellä minä ne pehmitän joka ainoan... (Pyrkii menemään).

PRAVDIN (pysäyttää hänet). Viipykää vielä hetkinen. (Ottaa esille paperin ja lausuu juhlallisesti Prostakoffille). Hallituksen nimessä minä käsken teitä nyt heti kokoamaan kaikki palvelijanne ja talonpoikanne saamaan tietoa tästä määräyksestä, että niiden väkivaltaisuuksien ja väärinkäytösten tähden, joihin teidän liiallisen heikkoutenne johdosta teidän vaimonne on itsensä vikapääksi tehnyt, hallitus tämän kautta käskää minun ottaa holhouksen alaiseksi teidän

talonne ja tiluksenne.

PROSTAKOFF. Nyt on kaikki hukassa!

RVA PROSTAKOFF. Mitä! Uusi hätä! Mistä, mistä syystä? Olenhan minä emäntä omassa kodissani...

PRAVDIN. Emäntä kyllä, mutta sellainen, jonka luonnotonta häijyyttä ei voida sietää hyvin järjestetyssä valtiossa. (Prostakoffille). Menkää!

PROSTAKOFF (menee, lyöden kätensä yhteen). Keltäs tämä tulee, vaimoseni?

RVA PROSTAKOFF (tuskissaan). Voi, voi tätä kurjuutta!

SKOTININ (syrjään). So, so, so! Noin ne pian käyvät minunkin kimppuuni. Noin sitä voi joka ainoa Skotinin joutua holhotiksi! Parasta korjata luunsa, kun vielä hyvällä pääsee.

PRAVDIN (Skotininille). Varo sinäkin itseäsi. Olen kuullut, että kohtelet sikojasi paljoa paremmin kuin palvelijoitasi...

SKOTININ. Korkeasti kunnioitettu herra! Mutta kuinkas minun sydämeni voisi kiintyä ihmisiin... Ajatelkaa itse ... ihmiset minulle viisastelevat, mutta sikain seassa olen itse viisain.

RVA PROSTAKOFF. Kaikki multa menee! Olen aivan hukassa!

SKOTININ (Starodumille). Olin juuri aikeissa tulla kysymään sulta, kuinka asian laita oikeastaan on ... tuota noin ... onko sillä oikein sulhanen...

STARODUM (viitaten Miloniin). Tuossa hän on.

SKOTININ. Vai niin! No ei mulla sitte ole mitään tehtävää. Ei siis muuta kuin valjastan hevoseni ja...

PRAVDIN. Ja mene sitten sikojesi luo. Mutta älä unhota ilmoittaa kaikille Skotinineille, mikä heitä uhkaa.

SKOTININ. Totta kai minä varoitan ystäviäni. Kyllä minä kerron heille, että ihmisiä...

PRAVDIN. ... tulee enemmän rakastaa, tai ainakaan...

SKOTININ. No...

PRAVDIN. ... tai ainakaan ei saa niihin koskea.

SKOTININ (mennessään). Ei saa koskea.

V Kohtaus.

Rva Prostakoff, Starodum, Pravdin, Mitrofan, Sofia ja Jeremejevna.

RVA PROSTAKOFF (Pravdinille.) Älä syökse minua turmioon! Mitä etua sulla siitä on? Eikö sitä määräystä voisi jollakin tapaa peruuttaa? Pannaanko kaikki käskyt toimeen?

PRAVDIN. Minä en riko velvollisuuttani.

RVA PROSTAKOFF. Anna mulle aikaa edes kolme päivää! (Syrjään.) Kyllä minä vielä näyttäisin...

PRAVDIN. En kolmea tuntiakaan.

STARODUM. Niin juuri, hän voisi kolmessa tunnissa tehdä niin paljon pahaa, ett'ei koko iässä voisi korjata.

RVA PROSTAKOFF. Mutta kuinkas te itse voisitte ryhtyä hoitamaan kaikkia pikku asioita?

PRAVDIN. Se on minun asiani.

RVA PROSTAKOFF. Entäs velat? Kuinka te ne suoritate? Opettajillekaan ei ole kaikkea maksettu...

PRAVDIN. Opettajille? (Jeremejevnalle.) Täälläkö ne vielä ovat? Tuo ne tänne!

JEREMEJEVNA. Kai ne ovat täällä. Tuonko ma sen saksalaisenkin?

PRAVDIN. Kutsu kaikki tänne!

(Jeremejevna menee.)

Älkää olko mistään huolissaan, rouva, minä suoritan kaikille.

STARODUM (nähdessään rouva Prostakoffin masentuneena). Saat nähdä, rouva, että sinun on paljoa parempi olla, kun et enää pääse tekemään toisille pahaa.

RVA PROSTAKOFF. Kiitos hyvästä neuvosta! Minne minä sitten kelpaan, kun en omassa kodissani saa hallita mieleni mukaan?

VI Kohtaus.

Samat, Jeremejevna, Vralman, Kutjeikin ja Tsifirkin.

JEREMEJEVNA (tuoden opettajat Pravdinin luo). Tässä nyt on koko meidän joukkomme.

VRALMAN (Pravdinille). Teite korkest kunnialine herra on tahto kutsu minu tykö.

KUTJEIKIN (Pravdinille). Luoksenne minut kutsutitte.

TSIFIRKIN (Pravdinille). Mitä käskette, arvoisa herra?

STARODUM (on Vralmanin tultua tarkastellut häntä). Kas vaan! Sinähän se oletkin, Vralman!

VRALMAN (tuntee Starodumin). Ai, ai, ai, ai. Se ole te, minu hyve herra! Te jaksa hyvin, oikein hyvin!

PRAVDIN. Tunnetteko te hänet?

STADORUM. Tottahan toki: hän on kolme vuotta ollut minulla tallirenkinä. (Kaikki ihmettelevät.)

PRAVDIN. Sepä on oikea opettaja!

STADORUM. Ja sinäkö täällä opettajana, Vralman? Luulin toki, että olet kunnan mies etkä ryhdy toisten toimiin.

VRALMAN. Mite mine sille teke? En mine esimene, en mine möös viimene. Kolme pitke kuu mine Moskovas kulki ilma mite paikka, ei kuka tahto otta kuski. Minu teyty sillo nelke koole eli rupe opetta...

PRAVDIN (opettajille). Tultuani nyt hallituksen määräyksestä tämän talon holhoojaksi, minä päästän teidät kaikki toimestanne vapaiksi.

TSIFIRKIN. Parempaa ei tarvitakaan!

KUTJEIKIN. Vai suvaitsette meidät päästää! Mutta jos ensin tekisimme tiliä...

PRAVDIN. No paljonko vaadit?

KUTJEIKIN. Jahka tässä lasketaan — minun saatavani ei olekkaan niin pieni. Puolen vuoden opetuksesta, saappaista, jotka olen rikki kuluttanut näinä kolmena vuotena, tyhjästä odotuksesta, kun monta kertaa olen saanut suotta tänne tallustella, ja sitten...

RVA PROSTAKOFF. Pohjaton nylkyri! Mitä kaikkea vielä vaadit?

PRAVDIIN. Älkää sekaantuko, rouva, tähän asiaan.

RVA PROSTAKOFF. Jos totta puhutaan: Mitä sinä opetit Mitrofanille?

KUTJEIKIN. Se on hänen asiansa.

PRAVDIN (Kutjeikinille). Hyvä on. (Tsifirkinille). Paljonko ollaan sinulle velkaa?

TSIFIRKIN. Ei mitään.

RVA PROSTAKOFF. Sille on toiselta vuodelta maksettu kymmenen ruplaa, mutta toiselta vuodelta se ei ole vielä saanut kopeekkaakaan.

TSIFIRKIN. Ihan niin — niitä kymmentä ruplaa vastaan minä olen kahtena vuonna kuluttanut saappaita, nyt ollaan siis kuitit.

PRAVDIN. Entä opetuksesta?

TSIFIRKIN. Ei mitään.

STADORUM. Miksi ei mitään?

TSIFIRKIN. En ota mitään — hän ei minulta mitään oppinut.

STARODUM. Mutta siitä huolimatta täytyy sinun saada palkkasi.

TSIFIRKIN. Ei kannata. Olen palvellut keisaria yli kaksikymmentä vuotta — siitä palveluksesta olen ottanut palkkaa. Tyhjästä en ole ottanut enkä ota.

STARODUM. Siinäpä on suora mies. (Starodum ja Milon ottavat kukkaroistaan rahaa.)

PRAVDIN. Eikö sinua jo hävetä, Kutjeikin?

KUTJEIKIN (luoden katseensa maahan). Häpäisin syntinen itseni.

STARODUM (Tsifirkinille). Tuossa on sulle, hyvä mies, palkkioksi vaatimattomuudesta.

TSIFIRKIN. Kiitos, arvoisa herra, paljon kiitoksia! Lahjoittaa voi kukin mielensä mukaan mutta kun en ansaitse, niin en vaadi.

MILON (antaen hänelle rahaa). Tuossa on vielä lisää.

TSIFIRKIN. Kiitos teillekin.

(Pravdin antaa myös rahaa.)

Mutta mistä hyvästä?

PRAVDIN. Siitä, ett'et ole Kutjeikinin kaltainen.

TSIFIRKIN. Olenhan minä sotilas.

PRAVDIN (Tsifirkinille.) Nyt saat mennä, hyvä mies.

(Tsifirkin menee.)

Ja sinä, Kutjeikin, tule tänne huomenna ja koeta saada tilisi kuntoon itse rouvan kanssa.

KUTJEIKIN (juosten pois). Hänenkö itsensä kanssa? Ennen luovun kaikesta!

VRALMAN (Starodumille). Elke jette minu, vanha hyve renki! Ottaka minu taas teite tykö!

STARODUM. Mutta ehkä sinä, Vralman, olet jo vieraantunut hevosten hoidosta.

VRALMAN. Elke sano se, hyve herra — kun mine oli neite herrasveki kans, mine oli niinkun hevosi kans.

VII Kohtaus.

Samat ja kamaripalvelija.

KAMARIPALVELIJA (Starodumille). Vaununne on valmiina.

VRALMAN. Jos herra keske minu ajama...

STARODUM. No mene sitte istumaan ajajaksi! (Vralman menee.)

VIII Kohtaus.

Rouva Prostakoff, Starodum, Pravdin, Milon, Sofia,
Mitrofan ja Jeremejevna.

STARODUM (Pravdinille, pitäen Sofiaa ja Milonia kädestä). No, hyvä ystäväni, me siis lähdemme. Saat siis toivottaa meille...

PRAVDIN. ... kaikkea onnea, jota kunnon ihmiset ansaitsevat.

RVA PROSTAKOFF (syösten syleilemään poikaansa). Sinä yksin olet minulle jäänyt, rakas Mitrofan kulta!

MITROFAN. Pysy erossa, äiti! Kylläpä sinä tartutkin kiinni...

RVA PROSTAKOFF. Sinäkin — sinäkin hylkää minut! Voi sinua kiittämätöntä! (Pyörtyy.)

SOFIA (rientäen rva Prostakoffin avuksi). Voi, voi — nyt hän pyörtyi!

STARODUM. (Sofialle). Auta häntä, auta! (Sofia ja Jeremejevna auttavat.)

PRAVDIN (Mitrofanille). Kelvoton poika! Sinä vielä tahdot viedä äidiltäsi hengen! Juuri hänen rakkautensa sinuun onkin suurimpana syynä kaikkeen tähän onnettomuuteen!

MITROFAN. Kyllä kai — se on vaan noin olevinaan...

PRAVDIN. Suus kiinni, julmuri!

STARODUM (Jeremejevnalle). Kuinka on hänen laitansa?

JEREMEJEVNA (katsoen tarkasti rva Prostakoffin kasvoihin ja lyöden kätensä yhteen). Jo herää — jo herää!

PRAVDIN (Mitrofanille). Sinun kanssasi osaan kyllä menetellä tarpeen mukaan. Saat marssia työhön...

MITROFAN (kättään heilauttaen). Minusta on samantekevä, minne käsketään.

RVA PROSTAKOFF (toinnuttuaan, epätoivoisesti). Hukassa olen, ihan hukassa! Poissa on minulta valta! Minne minä nyt kehtaan mennä? Ei minulla enää ole poikaakaan!

STARODUM (viitaten rva Prostakoffiin). Siinä on ilkeyden huono loppu!

(Esirippu laskee.)

End of the Project Gutenberg EBook of Alaikäinen, by D von Vizin

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK ALAIKÄINEN ***

***** This file should be named 46854-8.txt or 46854-8.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in:

<http://www.gutenberg.org/4/6/8/5/46854/>

Produced by Tapio Riikonen

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

***** START: FULL LICENSE *****

**THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU
DISTRIBUTE OR USE THIS WORK**

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-

tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are

redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property

infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. **YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.**

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', **WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.**

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum

disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the

Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at www.gutenberg.org/contact

For additional contact information:

Dr. Gregory B. Newby
Chief Executive and Director
gbnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the

United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit:
www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

www.gutenberg.org

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.